ספטמבר 2024

מבצע "חוסן ילדינו"

סיכום מבצע חירום לחיזוק
חוסן ילדים ונוער בקווי העימות

אוקטובר 2023 – אוגוסט 2024

שדרות | **מועצה אזורית אשכול** | **קריית שמונה** | **אופקים**
שכונת מישור הגפן

חוסן ילדינו
בקווי העימות

פתח דבר

ב–7.10.23 התעוררנו לשבר הגדול ביותר שחווינו מאז קום המדינה. כבר באותו היום החליט רוני דואק, יזם חברתי ויו"ר הארגונים שיתופים וציונות 2000, בתמיכת חברי הדירקטוריון, לצאת לפעולה משותפת. מבצע "חוסן ילדינו" לקידום החוסן האישי והקהילתי של ילדים[1] ובני נוער שנפגעו בשל קרבתם לקווי העימות יצא לדרך ב-8.10.23 והסתיים ב-31.8.24.

המבצע פעל לקידום חוסן ילדים ובני נוער מהעיר שדרות ומהמועצה האזורית אשכול – במתחמי הפינוי באילת ובים המלח, ובמעבר חזרה ליישובים, והחל ממרץ – גם לקידום חוסנם של ילדים משכונת מישור הגפן באופקים ומהעיר קריית שמונה, במוקד הפינוי בטבריה.

עם סיום המבצע מתחיל פרק חדש: מהלך משותף לשינוי מערכתי בתחום חיזוק החוסן של ילדים ובני נוער שימשיכו להוביל הארגונים שיתופים וציונות 2000 בשותפות אסטרטגית עם עיריית שדרות והמועצה האזורית אשכול, ארגונים חברתיים, כוחות קהילתיים, חברות ועסקים מקומיים לטווח של שלוש עד חמש שנים.

1 המסמך נכתב ברובו בלשון זכר אך מתייחס לילדים ולילדות, לבני ולבנות נוער ומיועד לנשים ולגברים כאחד.

במסמך זה נספר את סיפורו של מבצע "חוסן ילדינו" שפעל מה–8 אוקטובר 2023 בתוך ימים של אובדן, טראומה ושבר, בימי חירום ושגרת חירום, בימים של מלחמה שעדיין נמשכת בארצנו. זאת במטרה לקדם את חוסנם של ילדים ובני נוער ובתקווה לעתיד טוב יותר.

תוכן עניינים

תקציר מנהלים 9

מנהיגות בזמן חירום - דברי הצוות המוביל 12

א. מבצע "חוסן ילדינו" – מבט על 19

1. מטרת המבצע 19
2. המבצע במספרים 20
3. המבצע על ציר הזמן 24
4. שותפים ושיתופי פעולה במבצע 26

ב. מסגרת המבצע 28

1. תפיסת הניהול של המבצע 28
2. תשתיות מותאמות לאתגרים ולצרכים 29
3. עבודה עם רשויות מקומיות כעוגן מרכזי 30
4. עקרונות הפעולה של המבצע 30

זרקור על פעולה מבוססת נתונים 31

5. מתחים בניהול המבצע 32

ג. צוות המבצע ומבנה ארגוני 33

ד. גיבוש קבוצת שותפים מן הפילנתרופיה והמגזר העסקי 37

ה. פירוט העשייה במבצע 42

1. השלב הראשון – פעילות כמענה לצרכים במוקדי הפינוי באילת ובים המלח 43

זרקור על שותפות עם הרשויות הקולטות במוקדי הפינוי 52

זרקור על שותפות עם מכינות קדם-צבאיות	53
זרקור על חוסן לנוער מנותק באילת	55
2. השלב השני – פעילות בשדרות, במועצה אזורית אשכול, באופקים ופעילות עם קריית שמונה (במוקד הפינוי בטבריה)	57
זרקור על חוסן הנוער של קריית שמונה בטבריה	65
ו. תפיסה מקצועית ופרקטיקה יישומית	**70**
1. תפיסה מקצועית	70
2. פרקטיקה יישומית במוקדי הפינוי	72
3. רציפות עם החזרה ליישובים	74
ז. הצעדים הבאים – פעולה משותפת ארוכת טווח	**77**
נספח 1: צוות המבצע	**80**
נספח 2: מבצע "חוסן ילדינו" על ציר הזמן - מפורט	**83**
1. שלב א של המבצע: החודשיים הראשונים, אוקטובר – נובמבר 2023	83
2. המשך שלב א של המבצע: דצמבר 2023 – מרץ 2024	84
3. שלב ב של המבצע: אפריל – אוגוסט 2024	85

NO IMAGE
AVAILABLE

תקציר מנהלים

מבצע "חוסן ילדינו" יצא לדרך ב-8.10.23 במטרה לפעול לחיזוק חוסנם של ילדי קווי העימות בכל מקום שבו הם נמצאים, באופן ישיר ועקיף, בתיאום ובאמצעות הרשויות המקומיות, רשויות המדינה, ההנהגה המקומית, הקהילה, ארגוני החברה האזרחית והמגזר העסקי, על מנת להבטיח את בריאותם הפיזית והנפשית ואת עתידם הפרטי והקהילתי.

בהובלת רוני דואק, הארגונים ציונות 2000 ושיתופים וצוות ייעודי נוסף שגויס למבצע, נרתמו שותפים רבים, פילנתרופים, חברות עסקיות וארגונים מהארץ ומהעולם, במטרה לסייע לנו לפעול באופן מהיר, מערכתי ואפקטיבי. השותפות האסטרטגית התחזקה והתרחבה לכל אורכו של המבצע, שהתחיל באסון גדול והמשיך בעשייה עבור ילדים ובני נוער בתקופת מלחמה וחוסר ודאות.

המבצע כלל שני שלבים מרכזיים: בשלב הראשון - חיזוק חוסנם של ילדים ונוער מהעיר שדרות ומהמועצה האזורית אשכול במוקדי הפינוי באילת ובים המלח. בשלב השני - המשך פעילות לקידום החוסן עם החזרה ליישובים. בשלב זה תמך המבצע גם בילדים ונוער משכונת מישור הגפן בעיר אופקים ובילדים ונוער מהעיר קריית שמונה במוקדי הפינוי בטבריה.

המבצע סייע בהרחבת היקף הטיפולים הרגשיים שניתנו על ידי מרכזי החוסן היישוביים, וקידם חוסן באמצעות פעילויות חינוכיות-חברתיות קבוצתיות מחזקות חוסן. לאורך המבצע היו מעל 85,500 מפגשים עם ילדים ובני נוער בכ-5,400 פעילויות מחזקות חוסן והתקיימו כ-37,500 טיפולים רגשיים באמצעות מרכזי החוסן של היישובים במתקנים שהקמנו עבורם.

במסגרת המבצע התקיימו גם מגוון פעילויות לקידום חוסן בקרב צוותי הוראה וצוותי טיפול והחל גיבוש של תכניות תשתית מערכתיות. במטרה לקדם תכניות תשתית אלה ואחרות, אנו ממשיכים בשותפות האסטרטגית האמיצה עם שדרות והמועצה האזורית אשכול למהלך משותף ארוך טווח. אנו מאמינים כי קידום נושאים ברמה המערכתית, במסגרת מהלך משותף, יוביל לחיזוק חוסנם של ילדים ובני נוער ברשויות.

ילדים ובני הנוער אלה הם התקווה שלנו, של כולנו - הם העתיד של המדינה.

תרשים 1: פעילות המבצע במבט על

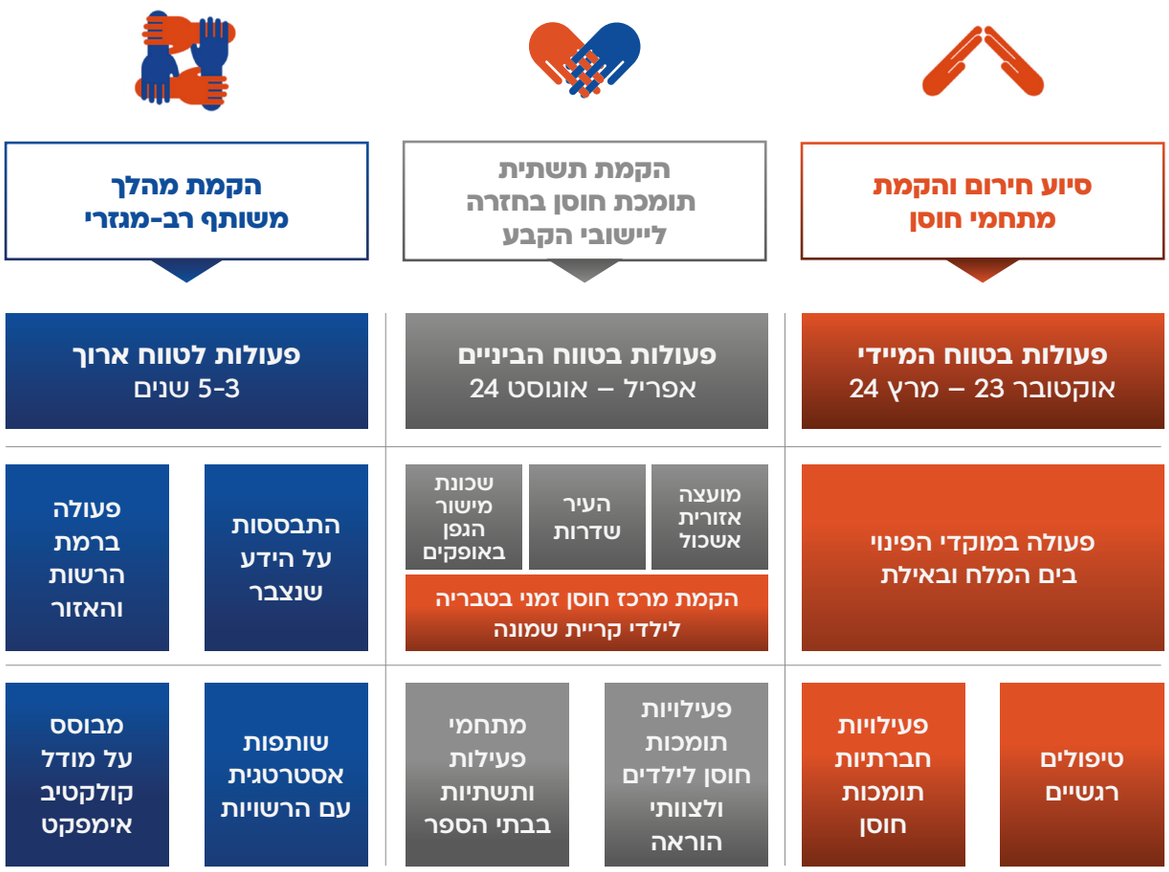

מנהיגות בזמן חירום - דברי הצוות המוביל

ההחלטה לצאת למבצע

בבוקר שבת, חג שמחת תורה, התעוררתי, כמו כל אזרחי מדינת ישראל, למתקפה מעוררת פלצות שלא הייתה כדוגמתה. הידיעות הקשות על פשעים אכזריים ואיומים שהתבצעו בגברים, נשים וילדים בדרום, חטיפת מאות ישראלים מבתיהם, קהילות שנחרבו והשתלטות המרצחים על בסיסי צה"ל, פצעו את ליבי ואת לבבות כולנו לעד.

לצד הכאב העצום עלתה ההבנה שעל מדינת ישראל להתמודד עם אתגרים חסרי תקדים. הבנתי שלא נוכל לעמוד מנגד אפילו יום אחד, ועלינו, שיתופים וציונות 2000, לשלב כוחות ולצאת יחד במבצע חירום לטובת הנפגעים באסון הנורא.

כבר למחרת נערכנו לפעולה - יצאנו לסיורים וקיימנו שיחות והתייעצויות עם גורמים שונים, ובעקבותיהם החלטנו שהפעולה תתמקד בחיזוק חוסנם של הילדים ובני הנוער בקווי העימות. האמנו ואנחנו עדיין מאמינים שהחוסן של הילדים והנוער, דור המחר שלנו, הוא התשתית ליצירת עתיד טוב יותר ולשיקום מדינת ישראל.

ניסיון העבר שלנו בהובלת מבצעי חירום, דוגמת מבצע "ושמרת" בתקופת מגפת הקורונה, חיזק את הביטחון שלנו ביכולתנו לרכז מאמצים, להתארגן במהירות וביעילות ולספק פתרונות מיידיים. ואכן, תוך ימים בודדים גויס צוות מחויב ומסור, ותוך שבועות ספורים הוקמו ופעלו מתחמי חוסן זמניים בים המלח ובאילת, שנתנו מענה משמעותי לאלפי ילדים ונוער מאזור הדרום ומשפחותיהם.

נוסף ליכולות הניהוליות והתפעוליות הנדרשות להובלת מבצע חירום בסדר גודל כזה, הבאנו איתנו את עקרונות העבודה שעל פיהם אנחנו עובדים בשגרה, כבית לקולקטיב אימפקט. פעלנו כל העת בתיאום ושיתוף פעולה מלא עם משרדי הממשלה, הרשויות המפונות והקולטות והאגפים המקצועיים שלהן, מרכזי החוסן, ארגונים מומחים בתחום חוסן וטראומה, ארגוני ותנועות נוער, וארגונים רבים נוספים שפעלו בשטח. מדדנו והערכנו את הפעולות היומיומיות שעשינו כדי לדייק את המענים ולהתאימם לצרכים המשתנים של הילדים והנוער.

מבצע "חוסן ילדינו" לא יכול היה להתקיים ללא שותפות עם שותפים מובילים מהפילנתרופיה ומן המגזר העסקי והפרטי. ההתגייסות המהירה של השותפים למבצע, המעורבות האישית, התרומה הרבה שהביאו לדיונים ולהתייעצויות, האכפתיות והמשאבים שהשקיעו, היו ועודם הרוח הגבית שלנו.

11 חודשים חלפו מיום צאתנו למבצע, ומדינת ישראל עדיין מצויה באחת התקופות הקשות ביותר שידעה. המלחמה נגד האויב האכזר שגובה מחיר קשה מנשוא, החטופים שעדיין נמצאים בעזה והקושי של המערכות לתת את המענה הנדרש מדירים שינה מעינינו. מנגד, אי אפשר שלא להתפעם מההתגייסות והמקצועיות המרשימה של החברה האזרחית, שבאו לידי ביטוי בהתארגנות מהירה למתן מענים נדרשים בחירום.

בתוך האפלה שאפפה את הילדים והנוער שחוו את הנורא מכל, אני גאה לומר כי במסגרת מבצע "חוסן ילדינו" הבאנו נחמה לאלפים, ומבקש להביע את תודתי והערכתי לשותפים שלנו על השותפות והאמון, ולצוותים המקצועיים על העבודה הקשה והמסורה.

הישגי המבצע מרוממים את הלב, ויחד עם זאת אנו מבינים שדרך ארוכה עוד לפנינו.

כארגונים חברתיים מנוסים ומובילים, יש לנו בשיתופים ובציונות 2000 אחריות למנף את החוזקות שלנו להמשך עשייה. אנחנו מתחייבים להמשיך ללוות את הילדים והנוער, הקהילות וההנהגות בדרום במסע הארוך והמפותל אל עבר השיקום והצמיחה, ולפעול בנחישות גם לטובת שיקום הצפון. את זאת נעשה, כתמיד, על ידי חיבור כל השחקנים הרלוונטיים, כווקטור אחד, לטובת פעולה משותפת לתקומתה המחודשת של מדינת ישראל.

רוני דואק

יו"ר שיתופים וציונות 2000

מיקוד המבצע

ב–8 לאוקטובר הבנו שמשהו גדול, נורא וחסר תקדים התרחש בעוטף עזה ומשעה לשעה התבררו ממדי האסון. די מהר הבנו שאנחנו "נכנסים מתחת לאלונקה" ורותמים את היכולות של שיתופים וציונות 2000 למאמץ הסיוע והשיקום בדרום.

החשיבה הראשונית הייתה לאן וכיצד למקד את המאמצים שלנו. תוך יום-יומיים התגבשה החלטה להתמקד בחוסן של ילדים ונוער. מפאת ההיקף הבלתי נתפס של האירוע החלטנו לפעול תחילה עם שתי רשויות: העיר שדרות והמועצה האזורית אשכול. מכאן החלו הדברים להתגלגל מהר: בניית צוות ייעודי למשימה, גיוס משאבים ושותפים בניסיון לברר במהירות היכן האימפקט שלנו יהיה המשמעותי ביותר. כך הגענו להחלטה להתמקד תחילה בהקמת מתחמי חוסן לילדים ונוער באילת ובים המלח – מוקדי הפינוי העיקריים של שתי הרשויות. כך נולד בתוך שבועיים השלב הראשון של מענה החירום במבצע "חוסן ילדינו" שנמשך כחצי שנה. ראוי לציין ולהוקיר את ההתגייסות המרשימה של מגוון שותפים מהפילנתרופיה שנתנו לנו רוח גבית והביעו בנו אמון רב.

פגשנו את צוותי הניהול של אגפי החינוך והחוסן המרשימים ומעוררי ההשראה של שתי הרשויות ויצאנו איתם לדרך ארוכה יד ביד, תוך שאנו מסייעים בפתרונות ובמשאבים שאפשרו להם לפעול בהתאם למצב החירום וצורכי החוסן של הילדים ובני הנוער, ולהציב את מערכי הטיפול והליווי הנדרשים - אתגר עצום ומרכזי בעשייה המשותפת שלנו.

כיום אנו מתחילים את המהלך הבא של "חוסן ילדינו", מהלך ארוך טווח של מספר שנים שמטרתו לסייע לשתי הרשויות בהובלת תפיסת חוסן המותאמת לצרכים החדשים, ולבנות יכולת להסתכל ולרכז מידע שיסייע להעניק לילדים ולבני הנוער את המענים הנדרשים להם. האתגר שלנו, בהובלת הרשויות, יהיה להקים את האקוסיסטם הנדרש עם בעלי עניין רלוונטיים מכל המגזרים, שנושא החוסן בקרב ילדים ונוער מהווה מרכיב מרכזי בפעילותם, ולרתום אותו לפעולה משותפת ומקצועית למען חוסנם ואיכות חייהם של ילדי העוטף.

שלמה דושי

משנה לנשיא שיתופים

עד מרץ 2024 שימש כמנכ"ל שיתופים

מעבר מרעיון לפעולה

אני רואה בניהול מבצע "חוסן ילדינו" זכות אמיתית וחד-פעמית לעשות טוב למען החברה הישראלית. הגענו למקום הכי רגיש ובמצב הכי קשה של מדינת ישראל, וביחד עם שותפים אמיצים וצוות מקצועי ומחויב הצלחנו לתת מענה ולחזק את החוסן של ילדים ובני נוער בקווי העימות.

במוקדי הפינוי באילת ובים המלח פגשנו מציאות מורכבת: אנשים שעברו חוויות קשות, שנמצאים רחוק מהבית, בחוסר ודאות ועמימות לגבי ההווה ולגבי העתיד הקרוב. כדי לתת מענה מותאם לחיזוק החוסן של הילדים ובני הנוער, ערכנו איתור צרכים ממוקד במטרה להכיר את האנשים ולזהות את האתגרים. החלטנו להקים מתחמים פיזיים שיהוו מרכז לטיפולים רגשיים ולפעילויות חינוכיות-חברתיות מחזקות חוסן. תוך כשבועיים מקבלת ההחלטה עמדו שני מתחמים בשטח כולל של 8.5 דונם (ובהמשך 3 דונם נוספים) שבהם ניתנו מענים לחיזוק החוסן.

הצוות המקצועי בשטח ובמטה עבד בצורה שיטתית להפעלת מגוון בעלי מקצוע בתחומים שונים ולבניית שיתופי פעולה – עם הרשויות, המשפחות והקהילות, משרדי ממשלה, ארגונים חברתיים וספקים אסטרטגיים.

שני עקרונות פעולה הנחו אותי בניהול המבצע: האחד, תהליכי ניהול מוקפדים שיצרו מעט סדר במציאות מטלטלת ואפשרו הגעה לתוצאות. שגרות ניהול, תהליכי מדידה ולמידה, דו"חות סיכום לשותפים – כל אלה דוגמאות לעיקרון זה. השני, השקעה בבניית קשרים בינאישיים וביסוס האמון עם כלל השותפים שלנו: ראשי הרשויות ובעלי תפקידים ברשויות, נציגי משרדי הממשלה, נציגי ארגונים חברתיים, שותפים משקיעים, שותפים אסטרטגיים וגם בין חברי צוות המבצע. בסופו של דבר, הסיפור הוא אנשים ובניית אמון ואחדות מול המטרה הייתה התשתית להצלחת המבצע.

אשר וקנין

מנהל מבצע "חוסן ילדינו"

שותפות כתפיסת עבודה

בוקר ה-7 באוקטובר היכה בהלם את מדינת ישראל כולה. אט אט החל להתבהר היקף הטבח והפגיעה בילדים, נערות ונערים, משפחות שלמות, זקנים ויישובים שנפגעו קשה. לצד הבנת ממדי האסון חלחלה ההבנה כי כלל הכוחות הקיימים במדינה נדרשים לפעולה משמעותית, מהירה ומשותפת; פעולה שמחייבת גם את הארגונים החברתיים למתוח עצמם לקצה גבול היכולת ולפעול על מנת לתת מענה לאתגרים העצומים שנכונו לנו בכל תחומי החיים בדרום ובצפון. הבנה זו הניעה את הנהלת שיתופים וציונות 2000 לפעול במהירות. האובדן והסבל שחוו ילדים ובני נוער מיישובי העוטף טלטלו אותנו וסייעו לקבלת ההחלטה לפעול למען חיזוק חוסנם. אופן הפעולה, היכולת לזהות מהר את הבעיות המרכזיות והאתגרים ולגבש תכנית פעולה התבססו על מספר עוגנים מרכזיים:

גיוס ורתימה של צוות ייעודי, איכותי, מחויב ובעל ניסיון להובלת המבצע; עבודה משותפת מהיום הראשון, שהלכה והתרחבה לאורך המבצע, עם בעלי תפקידים ברשויות, מומחים, ארגונים נוספים ואנשי מקצוע ממשרדי הממשלה; הערכים ומתודולוגיות הפעולה של שני הארגונים בשילוב גמישות, צניעות, בניית אמון ותשתית מקצועית וארגונית התואמת למשימות ולאתגרים; אמון של שותפים ותיקים משלושת המגזרים ביכולות של שני הארגונים.

בתום שנה של פעילות רבת תוצאות ומשמעות, בפנינו אתגר גדול מאוד לשנים הקרובות לשמירה על חוסנם של הילדים והנוער לאורך זמן. אתגר מורכב זה מחייב את כולנו לפעולה משותפת של הרשויות, הממשלה, ארגוני החברה האזרחית והמגזר העסקי, אשר יביאו לחיזוק החוסן של ילדים ובני נוער בעוטף באופן מערכתי ובר קיימא.

ברצוני להביע הערכה והוקרה לאשר וקנין על הובלת המבצע ולעשרות אנשי הצוות הייעודי שפעלו להצלחתו ולשותפים שלנו לתכנון, הכוונה, עשייה ומימון. אנו מתחייבים להמשיך לפעול במלוא האחריות, המקצועיות והבאת היכולות והנכסים שלנו לידי ביטוי באופן המיטבי באמצעות תהליכי היוועצות, קבלת החלטות משותפת, למידה, מדידה והפקת לקחים למען עתיד מבטיח וטוב יותר לילדינו.

רונן גלשטיין

מנכ"ל שיתופים

עד פברואר 2024 סגן מנהל המבצע

חיבור בין מגזרי

במהלך 28 שנות פועלה של ציונות 2000 עסקנו רבות באוכלוסיית הילדים והנוער בפריפריה. במסגרת תוכנית "עיר בשינוי" אנו אמונים על עבודה שיטתית עם רשויות מקומיות, אך אירועי אוקטובר הביאו לפתחן של הרשויות המקומיות ובהן שדרות ומועצה אזורית אשכול, שעימן עבדנו, אתגרים עצומים בהיקפם לצד קושי להכיל ולהתפנות לריבוי צרכים כה גדול.

הבנו שנדרשת שיטת פעולה שונה, כזו שתאפשר מענה מהיר ומדויק, מחובר לצרכי השטח ובעל היתכנות ליישום מיידי. אחת הפעולות היתה התגייסות להקמת "בית" חלופי למרכזי החוסן במוקדי הפינוי, אילת וים המלח, תוך הכוונה ושיח עם הרשות.

נושא החוסן האישי והקהילתי אינו אחד מתחומי המומחיות שלנו, וכדי לפעול בו בצורה מיטבית נדרשו מאתנו ענווה, הכרה ושיתוף פעולה מלא עם אנשי המקצוע של הרשויות. זיהינו ופעלנו עם ועבור גופים מקצועיים ותיקים שפגשנו בשדרות ובמועצה אזורית אשכול. ההקשבה, השיח והלמידה מאנשי השטח ואנשי המקצוע ביססו יחסי אמון ושותפות. לצד אלה נדרשו מאיתנו גם תעוזה בחיפוש והנגשת מקורות ידע, השראה ופעולות חדשות ומהירות לחיזוק חוסן. כך, למשל, החלטנו לשלב בפעילות מכינות קדם-צבאיות, וחניכיהן שימשו כ"אח.ות בוגר.ת" ומקור למודלינג עבור בני הנוער והילדים; לשלב פעילות בים באילת כאמצעי לחיזוק חוסן; ולקיים שיתוף פעולה ייחודי בתכנית לנוער בסיכון באילת.

ציונות 2000 מתמחה בעבודה עם המגזר העסקי, עם ניסיון רב שנים, ובכל זאת היה מורכב לחבר עסקים למבצע "חוסן ילדינו" שהזמין עסקים לפעולת עומק בעת חירום, כאשר כיווני הפעולה לא ברורים (בתחילת הדרך) ומשתנים, במציאות של "תחרות" על קשב וזמינות העסקים לריבוי פניות וצרכים. אנו מעריכים ומוקירים את החברות הרבות שבחרו להצטרף למבצע והביאו את מגוון הנכסים והמשאבים שלהן: תרומה כספית, "שווה כסף", טכנולוגיה, תשתיות, ידע ומגע אנושי ואישי לטובת הילדים והנוער. המגזר העסקי כולו הפגין מחויבות, סולידריות, צניעות ונתינה והוכיח שוב את מרכזיותו וחשיבותו בקידום מהלכים חברתיים-כלכליים בכלל ובעיתות חירום בפרט. שותפים רבים מהמגזר העסקי ממשיכים איתנו לשלב הבא של המבצע – מהלך משותף ארוך טווח לחיזוק חוסן ילדים ובני נוער בקווי העימות.

שרי נוריאל

מנכ"לית ציונות 2000

א. מבצע "חוסן ילדינו" – מבט על

1. מטרת המבצע

לפעול לחיזוק חוסנם של ילדי קווי העימות: בכל מקום שבו הם נמצאים, באופן ישיר ועקיף, בתיאום ובאמצעות הרשויות המקומיות, רשויות המדינה, ההנהגה המקומית, הקהילה, ארגוני החברה האזרחית והמגזר העסקי, על מנת להבטיח את בריאותם הפיזית והנפשית ואת עתידם הפרטי והקהילתי.

2. המבצע במספרים[2]

א. סך היקפי הפעילות והטיפולים מחזקי החוסן – אוקטובר 23 - אוגוסט 24

מעל
85,500
מפגשים עם ילדים ובני נוער
מתחילת המבצע ועד סיומו
שדרות ומ.א. אשכול
באילת וים המלח וביישובים +
קריית שמונה בטבריה

מעל
37,500
טיפולים רגשיים
מתחילת המבצע ועד סיומו
שדרות ומ.א. אשכול
באילת וים המלח וביישובים +
אופקים + קריית שמונה בטבריה

מעל
5,400
פעילויות קבוצתיות
מתחילת המבצע ועד סיומו
שדרות ומ.א. אשכול
באילת וים המלח וביישובים +
קריית שמונה בטבריה

ב. היקפי הפעילות והטיפולים מחזקי חוסן – לפי רשות (תרשים 2)

שדרות במוקדי הפינוי ובעיר

אוק' 2023 – אוג' 2024

- **כ-12,500** מפגשים עם ילדים ובני נוער
- **כ-12,000** טיפולים רגשיים (רק באילת ובים המלח)
- **כ-818** פעילויות קבוצתיות
- **כ-239** משתתפים **ב-13** פעילויות לצוותי הוראה (נמדדו רק בעיר ולא במוקדי הפינוי)

מ.א. אשכול במוקדי הפינוי ובגבולות

אוק' 2023 – אוג' 2024

- **כ-67,200** מפגשים עם ילדים ובני נוער
- **כ-23,000** טיפולים רגשיים (רק באילת ובים המלח)
- **כ-3,950** פעילויות קבוצתיות
- **כ-538** משתתפים **ב-11** פעילויות לצוותי הוראה (נמדדו רק בגבולות ולא במוקדי הפינוי)

קריית שמונה במוקד הפינוי בטבריה

מרץ 2024 – אוג' 2024

- **כ-5,810** מפגשים עם ילדים ובני נוער
- **כ-900** טיפולים רגשיים
- **כ-431** פעילויות קבוצתיות
- **כ-99** משתתפים **ב-14** פעילויות לצוותי הוראה

אופקים בשכונת מישור הגפן

מרץ 2024 – אוג' 2024

- **כ-1,330** טיפולים רגשיים

2 הנתונים נאספו על ידי צוות המבצע בפעילויות השונות ועל פי דיווח של מרכזי החוסן של הרשויות. הנתונים נכונים לתאריך 25.08.24.

ג. נתונים על מתחמי הפעילות במוקדי הפינוי

מעל
12 דונם
של מתחמים פיזיים
לפעילות מחזקת חוסן
(הקמה / שיפוץ והתאמה)

50
חדרים ואוהלים
לטיפולים רגשיים
מחזקי חוסן

40
מרחבים לפעילות
חינוכית-חברתית קבוצתית
מחזקת חוסן

5 דונם

מתחם אילת

22 אוהלים לטיפול רגשי
14 מרחבים לפעילות
הקמה 29.10.23
סגירה 25.3.24

3.5 דונם

מתחם ים המלח

18 אוהלים לטיפול רגשי
12 מרחבים לפעילות
הקמה 12.11.23
סגירה 26.3.24

3 דונם

מתחם גבולות

4 אוהלים לטיפול רגשי
10 מרחבים לפעילות
הקמה 1.3.24
סגירה 20.8.24

0.7 דונם

מתחם טבריה

6 חדרים לטיפול רגשי
4 מרחבים לפעילות
התאמת מבנה 9.5.24
(תחילת פעילות 1.3.24)
סגירה אוקטובר 2024

4 בתי ספר

חטיבת ביניים בחינוך הממלכתי-דתי של שדרות פעלה מתוך **מתחם ים המלח** בחודשים נובמבר 2023 – פברואר 2024

הקמת **בית ספר לילדים בעלי צרכים מיוחדים** עבור כלל המפונים **בעיר אילת**, בשותפות עם משרד החינוך, בחודשים נובמבר 2023 – פברואר 2024

חטיבת ביניים של מועצה אזורית אשכול פעלה במתחם **באילת** בחודשים מרץ – אפריל 2024

הקמת מתחם **כיתות ד-ו לבית ספר יסודי שמ"ש בגבולות**, עבור **מועצה אזורית אשכול**. המתחם הוסב תוך זמן קצר לפעילות משלימה של בית הספר: צהרון, פעילות המתנ"ס, קייטנות קיץ. פעל בחודשים מרץ – אוגוסט 2024.

4 גינות טיפוליות

- **מועצה אזורית אשכול - הקמת גינה טיפולית בגבולות**
- **3 גינות טיפוליות בשדרות:**

  - בית ספר יסודי תלמוד תורה חרדי
  - בית ספר יסודי תלמוד תורה ממלכתי-דתי
  - בית ספר יסודי גיל רבין - שיפוץ גינה

3 חדרי שלווה

חדר שלווה הוא חדר מרוהט מהרצפה ועד התקרה, המכיל פינות ישיבה, פופים, משחקים וספרים מומלצים על יד מרכזי החוסן וטאבלטים להאזנה למוזיקה ולתכנים מרגיעים. כל התכנים מחזקי חוסן ומותאמים לרוח בית הספר.

עוצבו 3 חדרי שלווה:

- בית ספר יסודי תלמוד תורה חרדי
- בית ספר יסודי תלמוד תורה ממלכתי-דתי
- בית ספר יסודי גיל רבין

ה. נתונים "מאחורי הקלעים" של המבצע

110 חניכי מכינות קדם-צבאיות לליווי פעילויות מחזקות חוסן

48 חניכי/ות
מכינת "עין פרת"
שפעלו בים המלח

63 חניכי/ות
מכינת "חמש אצבעות"
שפעלו באילת

186
אנשי מקצוע
בתחום החוסן

103
אנשי מקצוע
בתחום התפעול

24
חברי צוות המבצע בשלב א
אוקטובר 2023 – מרץ 2024

12
חברי צוות המבצע בשלב ב
אפריל – אוגוסט 2024

3. המבצע על ציר הזמן[3]

אוקטובר	**התארגנות והקמה**	- קבלת החלטה על יציאה לפעולה - מיקוד בחוסן ילדים ובני נוער - גיוס צוות מבצע ייעודי - שיתוף פעולה עם הרשויות כעוגן - גיבוש שותפות משקיעים	**מנגנונים משתפים ופעולות מערכתיות לאורך כל המבצע:** - הקמת פורום שותפים שקיעים לחשיבה משותפת, התייעצות והצגת עדכונים וסטטוס - בניית שותפות אסטרטגית והדוקה עם נציגי הרשויות המקומיות - פיתוח מערכת רשותית ממוחשבת בתחום החוסן - תמיכה בפיתוח אפליקציה שתאפשר אינטייק ראשוני למבקשים טיפול נפשי
נובמבר	**מוקדי פינוי ים המלח ואילת** **פעילות לחיזוק חוסן לילדים ובני הנוער** **מיקוד ברשויות - שדרות ומועצה אזורית אשכול**	- הקמת מתחם אילת ומתחם ים המלח - אוהלים לטיפולים רגשיים ותמיכה בגיוס מטפלים, בשותפות מלאה עם מרכזי החוסן ונציגי הרשויות - פעילות חינוכית-חברתית במסגרת החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, במתחמים ובמלונות - הקמת בית ספר לילדים עם צרכים מיוחדים באילת - אירוח חטיבות ביניים של שדרות ושל מועצה אזורית אשכול במתחמים - שיתוף פעולה ייחודי רב-מגזרי לטובת חוסן בני נוער שעל רצף הסיכון	
דצמבר			
ינואר			
פברואר			
מרץ			
אפריל	**מעבר ליישובים ופתיחת מרכז בצפון** **פעילות לחיזוק חוסן לילדים ובני הנוער של שדרות, מועצה אזורית אשכול ואופקים – ביישובים, ושל קריית שמונה – במוקד הפינוי בטבריה**	- **שדרות**: פעילות בתחום החוסן ב-3 בתי ספר יסודיים; הקמה/שיפוץ 3 גינות טיפוליות - **מועצה אזורית אשכול**: הקמת בית ספר יסודי בגבולות שהוסב למתחם פעילויות של החינוך הבלתי פורמלי ובו התקיימו פעילויות בתחום החוסן והקמה של גינה טיפולית - **אופקים**: תמיכה בטיפולים רגשיים פרטניים בשכונת מישור הגפן, בשותפות עם מרכז החוסן והרשות - **קריית שמונה**: הקמת מתחם טבריה לקיום טיפולים רגשיים ופעילויות חינוכיות חברתיות	
מאי			
יוני			
יולי		- פעילויות ייעודיות במסגרת קייטנות הקיץ ובתי ספר של החופש הגדול - מחנות קיץ ללמידה והעשרה עם ארגונים מומחים שותפים - פעילויות הפגה, רענון ולמידה לצוותי הוראה וטיפול - אירועי שיא מותאמים לחופש הגדול	
אוגוסט			
ספטמבר	**התחלת הקמה של מהלך משותף ארוך טווח**	מיפוי השדה: - סקירת עומק להמשגה, בנצ'מרק ומדדים בתחום החוסן - גיבוש צוות להובלת המהלך ופגישות עם הרשויות להתחלת תיאום	

3 ראו ציר זמן מפורט בנספח 2 בסוף המסמך.

שרתזרו ביתה

4. שותפים ושיתופי פעולה במבצע

משרדי ממשלה, רשויות מקומיות וגופים ציבוריים

מרכז חוסן אמ"ן – אופקים, מרחבים, נתיבות

ארגונים מומחים בחוסן

מכינות קדם-צבאיות וארגונים חברתיים

תנועות הנוער שפועלות ברשויות

ארגונים וגורמי מקצוע מרכזיים שהעבירו פעילויות חוסן לאורך המבצע: פוטו ישראל - טיפול בעזרת צילום; חדרי בריחה - אתגר האוצר; פלונטר יוצרים קשר – סדנאות מבוססות משחק; האוזן השלישית - השכרת סרטים להקרנה פומבית; מסע ישראלי - טיולים בסביבת המלון; גורו זוזו – מסיבת אוזניות; חנוך פיבן – סדנאות יצירה; ניו ריאליטי – תיאטרון פלייבק; ג'ק משחקי חוץ; רונית יוצרת אוירה – סדנאות וערכות יצירה; סנאית - מפגש אומנות; שחר של סדנאות; הדר בן דרור – הפקת ימי שיא של פעילויות; מכון דרייב - לפיתוח מנהיגות למצוינות ולהתמודדות עם מצבי משבר; רדיו קידס – תחנת רדיו לילדים; תנועה לשקט; קיקו קפוארה; שרביט – פעילות ODT לילדים שמובילים למנהיגות

קרנות פילנתרופיות ותורמים פרטיים

הפדרציות היהודיות של צפון אמריקה

SCHEINBERG FOUNDATION

קרן סטף לחינוך ליצירה ויזמות לתעשייה (ע"ר)

קרן משפחת דואק

BLAVATNIK FAMILY FOUNDATION

THE GOTTESMAN FUND

UJA Federation NEW YORK

MANDEL מנדל
קרן ג'ק, ג'וזף ומורטון מנדל
Jack, Joseph and Morton Mandel Foundation

קרן תמי
מיסודם של
דניאלה ודניאל שטינמץ

Sara Hurand and Elie Weiss

קרן משפחת שעשוע
Shashua Family Foundation

To.org Foundation

Merage
קרן מיראז' ישראל
מעגלים של שינוי

יעל ורמי ליפמן

קרן משפחת רוברט גולדברג

קרן ביאנקו

נגה ורועי אורון

SAMIS FOUNDATION

Lynette and Steven Koppel

Ben May Charitable Trust

הערה: חלק מהשותפים המממנים בחרו להישאר בעילום שם

חברות עסקיות

CHECK POINT

קבוצת בזן
מחוייבים למחר

צ'מפיון מוטורס

SALIX

KIRKLAND & ELLIS

RATIO ENERGIES

intel

ICL

Taboola

Nintendo

NETAFIM
An Orbia business.

Hertz

Western Digital.

Unilever

נביעות

עלית

אסם

Nestlé
אוכל טוב, חיים טובים

ב. מסגרת המבצע

1. תפיסת הניהול של המבצע[4]

- ניהול עצמאי של המבצע, אל מול דירקטיבות ודיוני הערכת מצב עם יו"ר והנהלות הארגונים המובילים
- עיצוב מבנה ארגוני שעונה על צורכי המבצע, תוך שמירה על גמישות לאורך שלבי המבצע
- גיוס חברי צוות שעונים לדרישות התפקיד, לרבות מחויבות להתמסרות מלאה בתנאי אי ודאות
- קיום שגרות ניהוליות באופן שיטתי ומוקפד, ביניהן: הערכות מצב, סקירת נתונים ועוד
- הקפדה על תיאום וסנכרון בין מטה המבצע שפעל מבית שיתופים לבין צוותי השטח שפעלו במוקדי הפינוי וביישובים בדרום ובצפון
- מדידה והפקת לקחים מתמדת כחלק משגרת המבצע
- ניהול תקציב המבצע באחריות ובשקיפות כלפי הארגונים והשותפים המשקיעים
- בניית מיתוג ייחודי למבצע כגוף יוזם, מוביל ומבצע, ביעילות ובאפקטיביות
- קביעת אסטרטגיית תקשורת ויחסי ציבור למבצע
- קשר הדוק עם ראשי הרשויות – סנכרון שוטף בכל שלבי המבצע ומענה לצרכים בטווח קצר וארוך
- שיתוף פעולה מלא עם הצוותים המקצועיים ברשויות, מרכזי החוסן ומשרדי ממשלה רלוונטיים

4 מבוסס על דו"ח מנהלים שהוגש על ידי אשר וקנין מנהל המבצע באוגוסט 2024.

2. תשתיות מותאמות לאתגרים ולצרכים

ניתוח צרכים ומסגור המבצע:

עם קבלת ההחלטה לצאת לפעולה, התחלנו בתהליך מהיר של ניתוח צרכים ולמידה בשיתוף הרשויות. הנושאים שנבחנו בניתוח הצרכים התייחסו למיידיות הפעולה, מדרג הצרכים של המפונים, מידת הקירבה לאסון וגיל המפונים. לאחר המיפוי הראשוני הוחלט על מסגור המבצע: **יציאה לפעולה, רלוונטית, מהירה וגמישה שתשאף למענה חירום שיתמקד בהגברת החוסן של ילדים ובני נוער בקווי העימות – מבצע "חוסן ילדינו".** מתוך הצורך במיקוד ורצון למתן מענה רחב ומקצועי לצד מגבלת משאבים הוחלט לפעול עם שתי רשויות תחילה: בעיר שדרות ובמועצה אזורית אשכול.

בניית תשתיות למבצע:

- גיוס צוות ייעודי
- בניית תשתית ידע כבסיס לקבלת החלטות
- בחירת מודל פעולה מותאם
- פיתוח שגרות ניהול ותהליכי עבודה

האתגרים המרכזיים:

- אירוע חסר תקדים בהיקפו והיעדר ניסיון קודם בקרב כל אחד מהגורמים הציבוריים והחברתיים להתמודדות מסוג זה.
- ריבוי שחקנים מכלל המגזרים אשר הגיעו למוקדי הפינוי על מנת לתת סיוע ומענה.
- צורך במענה שיתאים לקהל רחב, אל מול ההבנה שקיימת שונות גבוהה בין הקהילות השונות.
- שמירה על יציבות ורציפות המענים לאור שינויים תכופים וחוסר ודאות (ישובים זמניים ומגורי קבע, חזרה לפעילות של המערכות השונות ועוד).
- פערים במסד נתונים – היעדר נתונים מדויקים על כמות ילדים ובני נוער, מסגרות ועוד; פערים בנתונים אשר מקשים הן על תכנון והן על מדידה.
- קשב חלקי ומוגבל של בעלי תפקידים – ברמה מקומית וארצית - לנוכח גודל האירוע והצורך בסיוע מקצועי ומהיר.

3. עבודה עם רשויות מקומיות כעוגן מרכזי

מתוך הבנה של החשיבות הרבה של הרשות המקומית כעוגן מרכזי בהובלת התהליכים – בטווח קצר וארוך, בתקופת חירום ובשגרה - הוחלט לפעול עם שתי הרשויות בשיתוף פעולה וקשר הדוק בחשיבה ובמענים.

בפגישות עם ראשי הרשויות הוסכם על שותפות אסטרטגית לטווח של עד חמש שנים. המשמעות לכך היא התחייבות של הארגונים והא.נשים העומדים מאחורי המבצע לתת מענה לחוסן ילדים ובני נוער במצב החירום הנוכחי ולייצר המשכיות לאורך זמן.

בחינת היקף הילדים ובני הנוער של שדרות ומועצה אזורית אשכול במוקדי הפינוי באותו זמן, העלתה כי מרביתם נמצאים באילת ובים המלח. כ-32% מסך 5,900 ילדים ובני נוער של שדרות פונו למלונות באילת וכ-11% מהם למלונות בים המלח. כ-35% מסך 3,700 ילדים ובני נוער של מועצה אזורית אשכול פונו למלונות באילת ו כ–20% מהם למלונות בים המלח (המספרים בקירוב[5]).

4. עקרונות הפעולה של המבצע

- **פעולה מהירה במציאות כאוטית**
- **פעילות מתמשכת עבור קהל היעד ומחויבות לפעולה ארוכת טווח**
- **צוות ייעודי ותשתית ארגונית להפעלה גמישה במציאות משתנה**
- **בניית רשת שותפים אסטרטגית לטווח ארוך**
- **תפיסה של שותפות לדרך – עם רשויות, קהילות, משרדי ממשלה**
- **תפיסת הפעלה מבוססת מודל מקצועי בתחום החוסן**
- **מדידת ביצועים, הפקת לקחים ולמידה מתמדת**
- **פעולה ממוקדת בעת חירום לצד תכנון פעולה מערכתית ארוכת טווח**

5 הנתונים המוצגים במסמך נגזרים מנתונים שפורסמו או ניתנו לנו בזמן המבצע. מתחילת המבצע פעלנו לאיסוף נתונים ומידע באופן מתמשך ומתעדכן.

זרקור על פעולה מבוססת נתונים

לאורך כל המבצע התקיים מאמץ מתמשך לאסוף נתונים וליצור תמונת מצב רחבה של היקף הילדים ובני הנוער במוקדי הפינוי (לפי בתי מלון ובתי ספר), של מספר הפעילויות החברתיות במרכזי השחר של המבצע ושל מספר הטיפולים הרגשיים שהתקיימו במרכזים באילת ובים המלח. בשבועות המבצע הראשונים בוצע אפיון ויישום של מערכת מידע, על בסיס מערכת Monday, ובוצעו בה שינויים והתאמות על פי הנדרש.

המידע שעלה לאחר עיבוד וניתוח מתמיד של הנתונים שימש אותנו:

- לבקרה מתמשכת על השגת המטרות והתאמתן ביחס למציאות בשטח ולצרכים המשתנים.
- לעדכון כלל השותפים לאורך המבצע.
- לתהליכי למידה והפקת לקחים פנימיים.

"עם היציאה למבצע היה ברור לנו שנדרש צוות ייעודי בעל יכולות ביצוע והוצאה לפועל יוצאות דופן. צוות שכזה גויס במהרה ויצא לפעילות מהירה ומאומצת בשטח. בזמן זה עשינו מאמץ לתמוך בפעולת השטח עם הכלים, הידע והמיומנויות של הארגון. זאת דרך אפיון המבצע בשלבי התכנון הראשוני, תיעוד המבצע מהרגע הראשון ולאורך המבצע, שילוב כלים ייעודיים של הערכה לפעולה מהירה, דוגמת 'למידה במעגל קצר' סביב נושאים שהציף מנהל המבצע, ופיתוח של תוצרי ידע המבוססים על פעולת המבצע. תהליכים אלה סייעו לצוות המבצע בתכנון בטווח המיידי והבינוני של המבצע ומשרתים אותנו גם כעת בהערכת ההשפעה של המבצע וגיבוש המהלך המשותף ארוך הטווח."

מירי יעקבי הורוביץ, סמנכ"לית שיתופים

5. מתחים בניהול המבצע

ניהול המבצע העלה מתחים רבים שחייבו קבלת החלטות במציאות משתנה. חלק מהמתחים קשורים לעובדה שהמבצע התקיים בזמן חירום לאומי ועסק בתחום רגיש, בקרב ילדים ונוער שחוו אובדן וטראומה והתגוררו מחוץ לבתיהם. מתחים אחרים התייחסו להבדל בין ניהול מבצע חירום במטרה להביא לתוצאות מיידיות ומהירות לבין תהליך ארגוני סדור ומתוכנן, כזה שהארגונים העומדים מאחורי המבצע מורגלים בו בעת שגרה.

בתרשים שלהלן מוצגים חלק מהמתחים בהם עסק צוות המבצע.

תרשים 3: מתחים בניהול המבצע

מענה מקיף ומהיר	↔	פעולה מבוססת ידע, ניתוח ותכנון מעמיק
הובלת תהליך לשינוי מערכתי	↔	ביצוע פעולות למענה מיידי ומקומי
מוטת שליטה מותאמת למשימות	↔	ארגון רזה – מקסימום משאבים לילדים
מחויבות להמשכיות ארוכת טווח בדרום	↔	הפניית משאבים למפונים בצפון
שאיפה למדידת והערכת אימפקט	↔	פניות וקשב נמוכים של השדה

ג. צוות המבצע ומבנה ארגוני

עם ההחלטה על יציאה לדרך היה ברור שמדובר במבצע רחב היקף שיש לגייס עבורו צוות ייעודי. לניהול המבצע נבחר אשר וקנין, שכיהן כנציב שירות בתי הסוהר (בדרגת גונדר) בין השנים 2019-2021. יחד עימו גויסו בעלי תפקידים לתחום המטה ולתחומי הניהול של הפעילות בשטח זאת בסיוע וליווי של בעלי תפקידים משיתופים ומציונות 2000. בעלי תפקיד אלה הובילו את המבצע ונדרשו להפגין יכולת קבלת החלטות בתנאי לחץ ואי ודאות, הוצאה מהירה ויעילה לפועל של משימות רבות, תוך יצירת קשרים בינאישיים טובים עם מגוון שותפים.

לצד גיבוש אסטרטגיית הפעולה של הקמת מרכזי חוסן במוקדי הפינוי, גויסו צוותים ייעודיים להובלת הפעילות: מנהל/ת מרכז חוסן וכ- 3 אנשי/נשות צוות בכל מרכז. שיתוף הפעולה האסטרטגי שנרקם עם מכינת "חמש אצבעות" ומכינת "עין פרת" הביא לפעילות של חניכי המכינות במרכזי החוסן באילת ובים המלח, בניהולו של צוות המבצע.

פירוט של צוות המבצע נמצא בנספח 1 בסוף המסמך. להלן תרשים מבנה ארגוני כללי של המבצע.

תרשים 4: מבנה ארגוני של המבצע

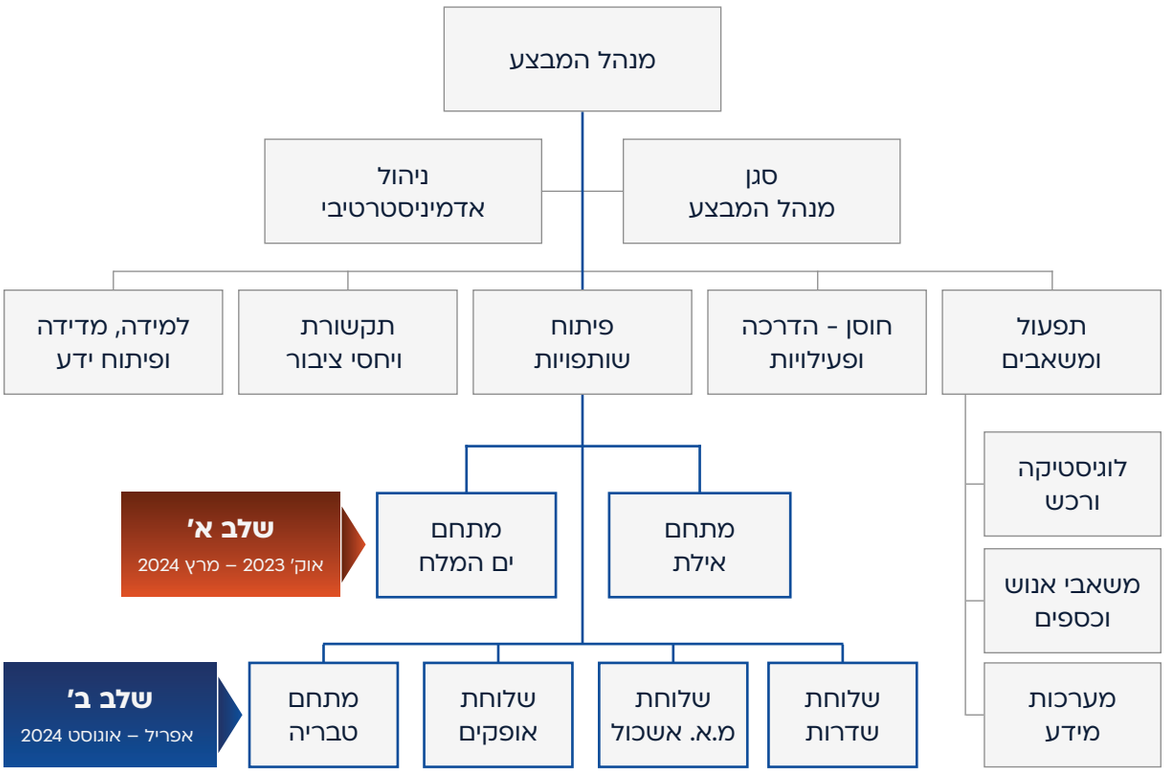

מדריך
חוסן
ילדים
אחריי

JUSTICE

"להפיסתי ומניסיוני, מבצע חירום מחייב ניהול ריכוזי 'מקרוב', על ידי צוות מוביל מצומצם עם שפה משותפת בכל האפשר, הישענות על תיאוריה מוכחת עם אמירה מקצועית, ניתוח פערים רציף ומענה מהיר ומתפתח. כל זאת, תוך שיתוף פעולה מיטבי עם הממסד ועם מקבלי השירות. תפקיד המערך התפעולי והלוגיסטי במבצע חירום הוא לאפשר, להגן ולדייק. לאפשר – להוציא לפועל את האסטרטגיה של הנהלת המבצע, תוך למידה מתמדת של הצרכים והבנת האמצעים העומדים לרשותנו. לא להוות חסם עבור הנהלת המבצע; להגן – לוודא שכל פעולות המבצע מתבצעות בצורה חוקית ונאותה מבחינה תקציבית, משפטית, בטיחותית; ולדייק –
לאחר יציאה מהירה לפעולה, להמשיך ולדייק אותה כל הזמן מבחינה מקצועית ותפעולית, תוך גמישות מירבית לטובת מענה מיטבי למקבלי השירות."

עו"ד אורן ג'וליאן, סגן מנהל המבצע ומנהל תפעול, כספים, לוגיסטיקה, משאבי אנוש וייעוץ משפטי

"מהיום הראשון למבצע, דאגנו לשקף את העשייה החשובה לציבור הרחב, על ידי הקמת אתר אינטרנט ייעודי, רשתות חברתיות וחשיפה רחבה בתקשורת הכתובה והאלקטרונית. החשיפה איפשרה חיבורים מהירים לגופים עסקיים, ארגונים ואנשים פרטיים שביקשו להצטרף ולתרום למבצע בדרכים שונות: התנדבות, הצטרפות לצוותים המקצועיים, הקצאת משאבים, הפעלות לילדים, סיוע לוגיסטי ותרומות כספיות. במקביל התקבלו מהשטח פניות רבות של אזרחים וקהילות מקווי העימות שביקשו את עזרתנו במסגרת המבצע".

אילה הורביץ, מנהלת תקשורת ודיגיטל בשיתופים ובמבצע "חוסן ילדינו"

"מאז השבת השחורה Unik לקחה חלק אינטימי בשיתוף הסיפור של מבצע "חוסן ילדינו" בתקשורת הישראלית והבינלאומית. ליווינו, יד ביד, את ילדי המפונים במתחם החוסן בים המלח, הזמנו כתבים לפעילויות באילת, המשכנו ללוות את המשפחות גם לאחר חזרתם לבתיהם והעלנו את הנושא על סדר היום התקשורתי. דאגנו שהמציאות הבלתי אפשרית של ילדי המפונים והעבודה האצילית של אנשי הטיפול והחינוך יסופרו ברבים. זכינו לראות את היזם החברתי רוני דואק רותם את הארגונים אותם ייסד "שיתופים" ו"ציונות 2000" ויוצר, יש מאין, מציאות טובה יותר עבור ילדי המפונים. Unik גאה לקחת חלק במבצע "חוסן ילדינו".

נסים דואק, מייסד ובעלים 'Unik'

ד. גיבוש קבוצת שותפים מן הפילנתרופיה והמגזר העסקי

ההחלטה המהירה על היציאה למבצע "חוסן ילדינו" לוותה בהבנה כי המשימה הניצבת לפנינו גדולה, מורכבת ומאתגרת, ומצריכה הקמת שותפות חזקה, שתוביל את המהלך ותתמוך בו באמצעות המשאבים הנדרשים. עם היציאה לדרך החל צוות שותפויות, לצידו של רוני דואק, יו"ר שיתופים וציונות 2000, במהלך מאומץ ואינטנסיבי לגיוס שותפים ומשאבים בארץ ובחו"ל. המהלך כלל פגישות, שיחות ופניות רבות לשותפים פוטנציאליים מהפילנתרופיה ומהמגזר העסקי.

כבר בימים הראשונים למבצע, ועוד בטרם הוגדרה במדויק המשימה שלפנינו, התחייבו השותפים לפעול יחד עימנו, ובהמשך נרתמו למהלך שותפים נוספים שרצו לסייע לאוכלוסייה שנפגעה, תוך מינוף מקסימלי של המשאבים שהקצו, וראו ב"חוסן ילדינו" ערוץ פעולה מתאים. בתוך שבועות בודדים גויסו כ- 45 מש"ח מקרנות פילנתרופיות, חברות עסקיות ואנשים פרטיים מהארץ ומחו"ל. חלק מהשותפים בחרו לתמוך במבצע באמצעות תרומה כספית, אחרים בחרו לתרום מוצרים ושירותים ב'שווה כסף', וכמה מהם אף קיימו פעילות התנדבותית בעצמם ועם עובדיהם, במתחמי החוסן באילת ובים המלח, לצד התמיכה הכספית.

צוות שותפויות המשיך לפעול לכל אורך המבצע לחיבור ורתימה של שותפים נוספים. האופי הדינמי של המבצע דרש גמישות ויכולת תגובה מהירה כדי להיענות לצורכי המבצע ולדירקטיבות של השותפים, והצריך ניהול תקציב מורכב של המשאבים מהארץ ומחו"ל.

לאורך המבצע ראינו חשיבות עליונה לשיתוף, עדכון, היוועצות ושיח מתמשך עם השותפים בערוצים מגוונים:

- **עדכון על התקדמות המבצע** – השותפים עודכנו על הנעשה בשטח בתדירות גבוהה באמצעות דיווחים בכתב ובעל פה, שיחות ומפגשים אישיים וקבוצתיים.
- **סיורים במרכזי החוסן** – שותפים רבים ביקרו בתשתיות ובמרכזי החוסן הזמניים שהקמנו ונחשפו מקרוב למתחמים הפיזיים ולפעילויות תומכות חוסן.
- **פורום שותפים** - אחת למספר שבועות התקיים מפגש להיוועצות ועדכון, בו לקחו השותפים חלק בחשיבה על האתגרים השונים שעלו במהלך הפעילות, ובקבלת החלטות בנוגע למיקוד, הרחבה והמשך העשייה. כל אחד מהשותפים הביא עימו לשיח נכסים ייחודיים: ידע, מקצועיות, מומחיות, קשרים ועוד, וחיבורם יחד העשיר את הדיון, השביח את תהליך קבלת ההחלטות וייצר ערך רב למהלך המבצע. גם השותפים נתרמו מהשותפות הן במינוף המשאבים והן בהיבט של היכרות, חשיפה לשותפים אחרים ועשייתם בחירום, העברת ידע ומידע, למידה והבנה של נקודות מבט מגוונות על הצרכים, האתגרים והמענים.

קבוצת השותפים המובילים במבצע היא קבוצה מחויבת ומעורבת, ואנו מאמינים ומקווים כי השותפים בה יתמכו במהלך המשותף גם בשלבים הבאים.

רשימת השותפים מופיעה בתחילת המסמך בפרק מבצע "חוסן ילדינו" - מבט על.

"הוצאתו לפועל של מבצע "חוסן ילדינו", על מורכבותו הרבה, התאפשרה בזכות קבוצת שותפים רתומה ומסורה. המעורבות הגבוהה ושיתוף הפעולה המלא של השותפים לאורך כל הדרך העידו על ההבנה של כולם את ההזדמנות והיתרונות במהלך משותף גם בעת חירום. כל שותף שהצטרף וכל מענק שקיבלנו, קטן כגדול, ריגשו אותנו וחיזקו את הרצון והמחויבות שלנו לעשות עוד עבור הילדים ובני הנוער בתקופה קשה כל כך של חייהם. אנו אסירי תודה על האמון והשותפות האמיתית לדרך."

לילי וינשטיין יפה, מנהלת שותפויות בשיתופים ועבור מבצע "חוסן ילדינו"

"כבר בימים הראשונים של המלחמה החלטנו, ב-JFNA, להתמקד בתחומי החוסן ובריאות הנפש, מתוך הבנה שהחוסן האישי, הקהילתי והלאומי יהיה המפתח להמשך ההתמודדות עם המצב שבו אנחנו נמצאים ולשגשוג העתידי של מדינת ישראל. כשקיבלנו פנייה להצטרף ל"חוסן ילדינו", הצגנו אותה אצלנו בביטחון רב. השותפות בין JFNA ושיתופים ארוכת שנים ומושתתת על אמון רב, וידענו שמדובר בגוף שיודע למנף פרויקטים גדולים ולבנות שיתופי פעולה רבים. זכרנו ממצבי חירום קודמים כמה חשוב לדאוג גם לטווח הביניים וגם לטווח הרחוק, והבנו שכך ייעשה ב"חוסן ילדינו". במהלך המבצע ניתן מענה לאוכלוסייה רחבה מאוד, תוך חשיבה אסטרטגית עם שותפים רבים סביב השולחן. הרגשנו שזאת זכות גדולה עבורנו לקחת חלק בשיח הזה ולהשפיע יחד איתם על חיזוק החוסן של הילדים והנוער. על רקע ההצלחה של "חוסן ילדינו", אנחנו בוחנים עם ההנהגה של שיתופים אזורים נוספים שיהיה לנו נכון להיכנס אליהם בשבועות או בחודשים הקרובים, על מנת להרחיב את ההשפעה החיובית לאוכלוסיות שונות ולתחומים שונים."

בקי כספי, מנכ"לית JFNA ישראל וסגנית נשיא בכירה

סיורי שותפים במרכזי השחר

סיורי שותפים במרכזי השחר

"בחרנו להצטרף ל"חוסן ילדינו" כי חשבנו שצריך להתמודד באופן רחב ותשתיתי עם הקשיים של הילדים והנוער שפונו מבתיהם, ללוות אותם לאורך תקופה ארוכה ולסייע להם, בעבודה משותפת עם המועצות, הרשויות המקומיות ומשרדי הממשלה. אחת החוזקות המשמעותיות של "חוסן ילדינו" היא הגמישות וההתאמה לצרכים המשתנים. כך למשל, לאחר שבתחילת הדרך התמקדה העשייה במפוני ים המלח ואילת, עם חזרת המפונים לעוטף הוחלט להמשיך ללוותם, ובמקביל, לאור התמשכות המלחמה בצפון, למנף את הידע שנצבר לטובת תושבי הצפון ולהרחיב את הפעילות גם לטבריה ומג'דל שמס. מעבר לתרומה הכספית של צ'ק פוינט, אנחנו מלווים את המבצע, נמצאים בוועדת ההיגוי, מביאים קולות מהשטח ומשובים מיוזמות אחרות שאנחנו מעורבים בהן. אנחנו מרגישים שאנחנו לומדים, ומביאים חלק מהידע שנצבר במבצע למקומות אחרים שאנחנו נחשפים אליהם. אנחנו מאוד מאמינים בגישה של קולקטיב אימפקט ובחיבור בין גופים שונים ופונקציות שונות שעוסקות באותה מטרה."

מרים שטייניץ, סמנכ"לית תפעול גלובלי, צ'ק פוינט

"אל מול צרכים כה רבים שעלו מהשטח מה- 8 באוקטובר אל המגזר העסקי, הבחירה של עסקים להיות שותפים משמעותיים למבצע "חוסן ילדינו" אינה מובנת מאליה. נדרשו מהשותפים אמון מלא בארגונים שיתופים וציונות 2000, כמי שיודעים להניע מהלכים משני מציאות בטווח זמן קצר, אורך רוח ומעורבות לעיצוב מלא של המבצע כך שיבטיח השפעה מהותית במקומות נדרשים. הצלחנו לחבר למבצע עסקים שהביאו את מגוון הנכסים והמשאבים של כסף, 'שווה כסף', טכנולוגיה ופעילות לחיזוק חוסן על ידי מתנדבים (עובדים), שבאו ושימחו את הילדים המפונים במרכזי השחר באילת, בים המלח ובטבריה."

עינת אברהם רוטלוי, מנהלת פיתוח מקצועי בציונות 2000 ומנהלת שותפויות מגזר עסקי במבצע "חוסן ילדינו"

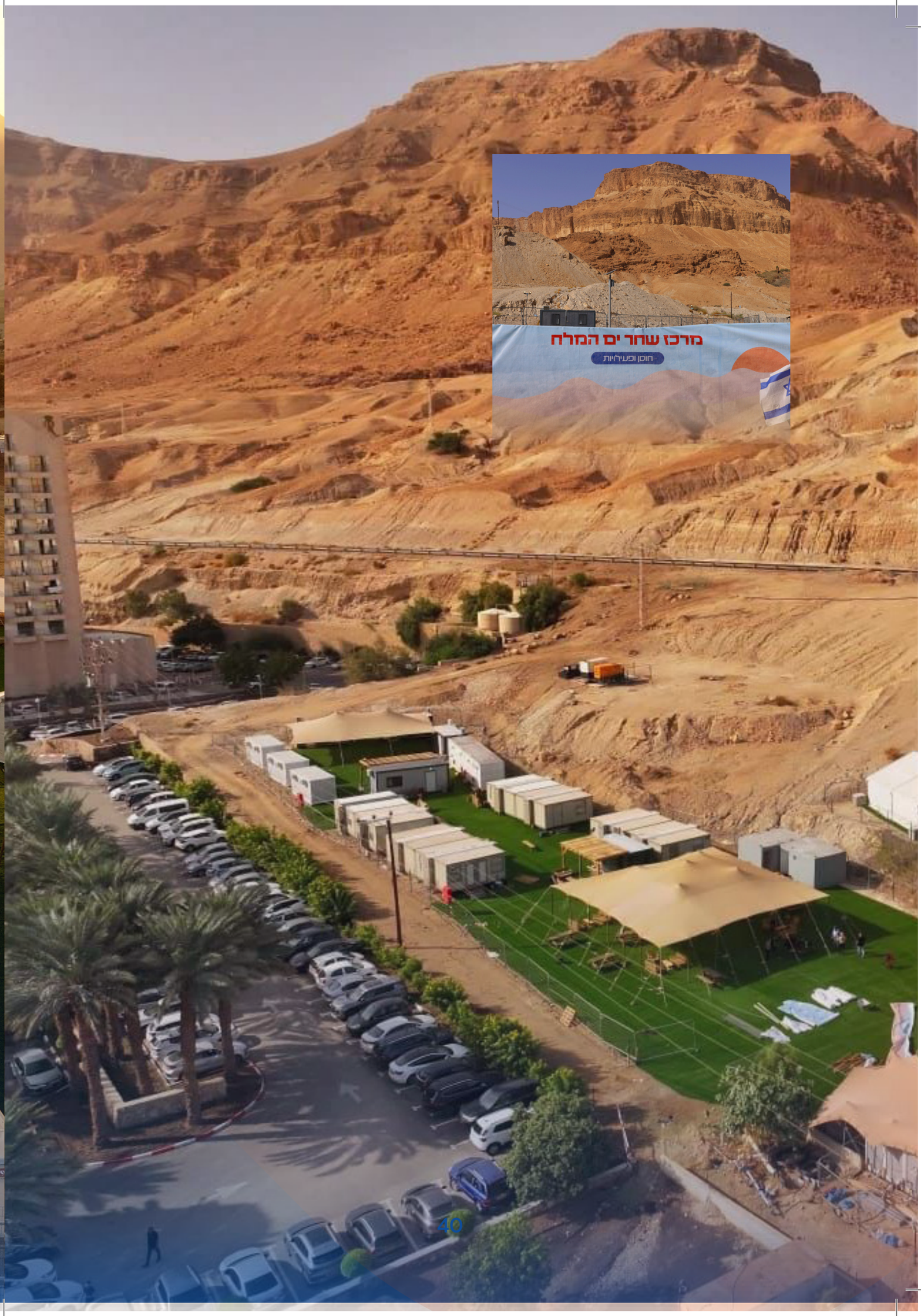
מרכז שחר ים המלח
חוסן וכשירויות

מרכז שחר אילת
חוסן ופעילויות
חוסן
ילדים

ה. פירוט העשייה במבצע

הפעולות של מבצע "חוסן ילדינו" גובשו במטרה לתת מענה לצרכים שעלו בתהליך המיפוי והבירור. החל מהשבוע האחרון של חודש אוקטובר 2023 ועד סוף מרץ 2024 פעלנו במוקדי הפינוי באילת ובים המלח. מבחינתנו זהו "השלב הראשון" במבצע.

החזרה של תושבי שדרות ומועצה אזורית אשכול לעיר וליישובים החלה בפברואר ולאורך מרץ 2024. במקביל אליה סיימנו את פעילותנו במוקדי הפינוי ועברנו לבצע פעילות לחיזוק חוסן ילדים ובני נוער בעיר שדרות עצמה וברחבי המועצה האזורית אשכול. בנוסף, סייענו לחיזוק חוסן ילדים ובני נוער בשכונה אחת בעיר אופקים ושיתפנו פעולה עם עיריית קריית שמונה במוקד הפינוי בטבריה. ניתן למסגר את הפעילות הזו בין החודשים אפריל ועד אוגוסט 2024 כפעילות עם הרשויות וזהו מבחינתנו "השלב השני" במבצע.

תרשים 5 - שלבי מיקוד הפעילות של המבצע

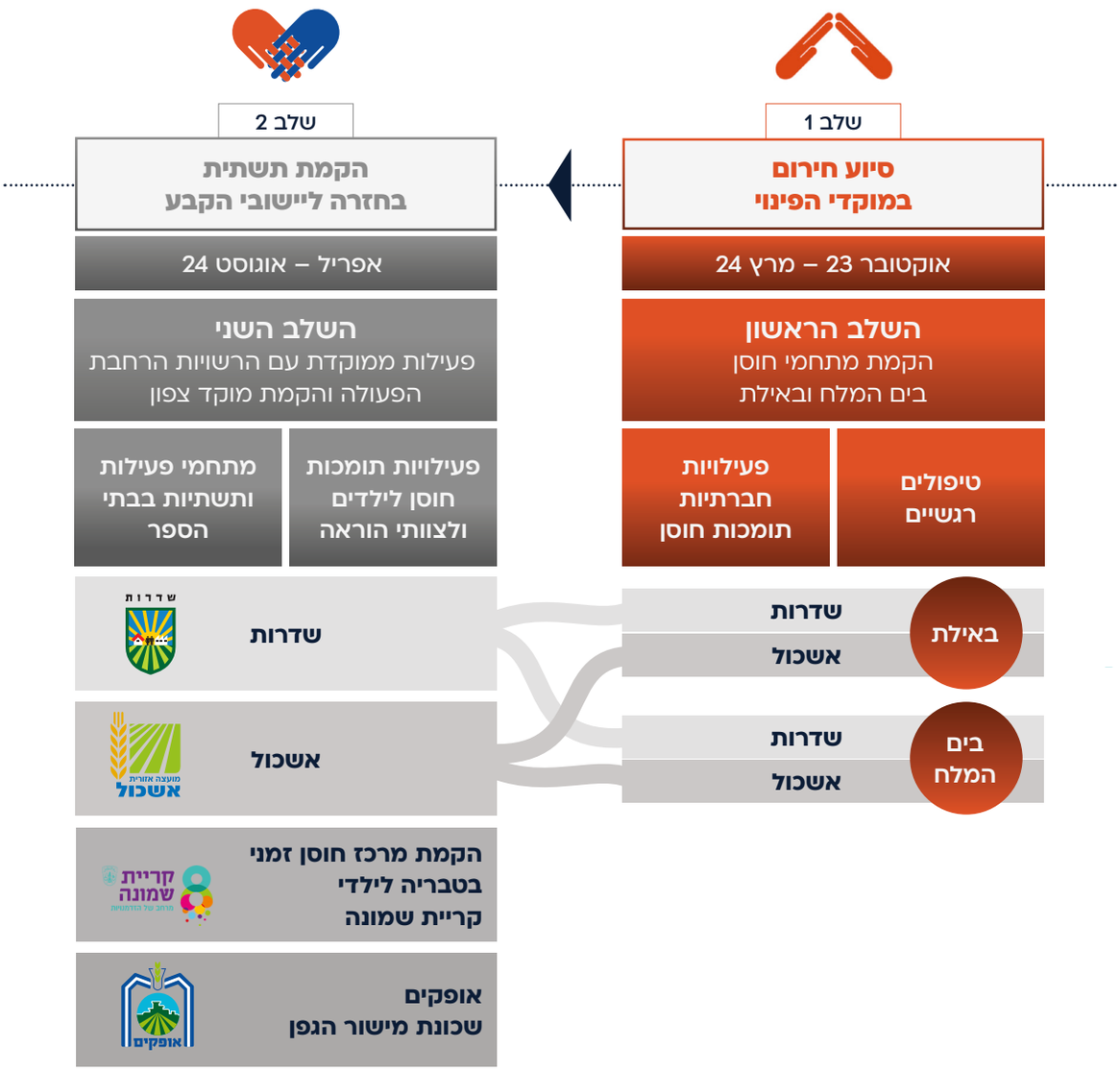

1. השלב הראשון – פעילות כמענה לצרכים במוקדי הפינוי באילת ובים המלח

הצורך: העדר מקום מתאים להתכנסות ומפגש

הפעולה: הקמת מתחמי חוסן

הקמת תשתית פיזית של שני מתחמי חוסן לילדים ובני נוער של שדרות ושל יישובי מועצה אזורית אשכול. מתחמים ('מרכז שחר אילת' ו'מרכז שחר ים המלח'), שתכליתם לספק תשתית למענה טיפולי וחינוכי לילדים ונוער (סה"כ כ- 5,400 ילדים ובני נוער בגילאי 18-6) במוקדי הפינוי אילת וים המלח[6].

הצורך: העדר מקום מתאים לטיפול רגשי

הפעולה: יצירת מקום ותשתית מאפשרים וזמינים לטיפול רגשי

הוקמו 22 אוהלים במתחם אילת ו- 18 אוהלים במתחם ים המלח לטובת טיפול פרטני, קבוצתי, משפחתי והדרכת הורים, לפעולה רציפה בימים א-ו לאורך שעות היום והערב. הניהול והאחריות המקצועית בתחום הטיפול הרגשי במתחמים בוצעו על ידי צוותי מרכזי החוסן הרשותיים שממשיכים לנהל את מערך הטיפולים גם בטווח הבינוני והארוך ועם החזרה ליישובים.

עד להקמת המתחמים, התקיימו טיפולים רגשיים בלובי של בתי מלון, במגרשי הדשא, באולמות המלון ועוד. העדר הפרטיות, הנוחות והשקט הקשו על יצירת מרחב בטוח לטיפול ועל בניית קשר בינאישי יציב בין המטפל/ת למטופל/ת.

העיר אילת

אזור ים המלח

6 קיבולת מקסימלית לפעילויות חברתיות קבוצתיות באילת 1,000 ילדים ביום, בים המלח 800 ילדים ביום.

הצורך: חוסר במטפלים מקצועיים וקבועים לתהליך מתמשך

הפעולה: הבטחת רצף טיפולי ע"י מטפלים קבועים

על מנת לייצר תמיכה בתהליך טיפולי מתמשך באמצעות מרכז החוסן היישובי (לפחות לחצי שנה), סייענו להגדלת מספר המטפלים הרגשיים ומודל פעולה שיתמוך בכך מעטפת הכוללת שכר שעתי הולם, שעות להדרכה מקצועית - supervision, נסיעות לאילת ולים המלח והסדרי לינה במידת הצורך[7]. כל זאת, לצד מחויבות של המטפלים לרציפות טיפולית בילדים ובנוער; תמיכה מתמדת בהרחבת התשתית – מטפלים, חדרים, תפעול – לטובת היקף הולך וגדל של מטופלים.

לאורך כל תקופת השלב הראשון התקיים שיתוף פעולה שוטף ורציף עם מנהלות מרכזי החוסן של שדרות ושל מועצה אזורית אשכול באילת ובים המלח, לטובת זיהוי צרכים מבוסס נתונים ומתמשך, וגיבוש משותף של מענים מותאמים.

הצורך: פעילות תומכת ומחזקת חוסן ליצירת מענה שלם

הפעולה: פיתוח מערך פעילות קבוצתית בונה חוסן

מגוון פעילויות בונות ומחזקות חוסן בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי לילדים ונוער בכל ימי השבוע, במתחמי החוסן, במלונות ובבתי הספר – בתיאום עם נציגי הרשויות. נבחרו פעילויות בערוצי חוסן מגוונים: גופני, חברתי, קוגניטיבי, ערכי-מנהיגותי ורגשי, על פי התפיסה המקצועית של מודל גש"ר מאח"ד[8]. ניתנה עדיפות לפעילויות מתמשכות / תהליכיות בריבוי ערוצי חוסן. הפעילויות בוצעו על ידי ארגונים מקצועיים ובליווי קבוע של חניכי מכינה קדם-צבאית, במתכונת 'אח בוגר' ושל מדריכים מתנועת אחריי!

7 נציין כי ההתחייבות שלנו עמדה בעינה והוקצה לה תקציב ייעודי במבצע. בסופו של דבר התשלום למטפלים הגיע ממשרד הבריאות, במודל דומה למודל שהצענו לרשויות.

8 המודל פותח ע"י פרופ' מולי להד וד"ר עפרה איילון (1992) וכולל שישה מרכיבי התמודדות אפשריים במצבי משבר – ראו הרחבה בפרק "תפיסה מקצועית ופרקטיקה יישומית" בהמשך המסמך.

הפעולה: שילוב פעילויות מחזקות חוסן במסגרת החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי

שיתוף פעולה עם מנהלי בתי ספר ונציגי הרשויות במוקדי הפינוי הוביל לשילוב פעילויות בתחום החוסן במהלך ימי לימודים ו/או פעילות אחר הצהריים – במתחם ובמלונות.

הפעולה: חיזוק החוסן הקהילתי

המתחמים היוו מקום מפגש מזמין ומאפשר עבור היישובים השונים. צוות המתחם סייע לארגן ולקיים במתחם מפגשי הורים, מפגשים של בעלי תפקידים של היישוב/רשות (כגון שולחנות עגולים) וגם אירועים יישוביים כמו אירועי חנוכה או 'חג המשק' או יריד רשותי, בהתאם למסורת של אותה קהילה או אותו יישוב. מפגשים אלה תרמו לתחושה של 'בית רחוק מהבית' ולחיזוק החוסן הקהילתי.

הצורך: חשיבות יציאה של ילדים ובני נוער מחדרי המלון

הפעולה: הכשרת מדריכים מלווים בשיטת 'אח בוגר'

חניכים ממכינת "חמש אצבעות" (באילת) וממכינת "עין פרת" (בים המלח) מלווים את הילדים ובני הנוער בפעילויות במתחם ובמלונות, מעניקים תשומת לב אישית, בונים קשרים בינאישיים, נמצאים בקשר רציף ומתמיד עם הילדים ומחזקים תחושות של שייכות ומשמעות. החניכים מעודדים את הילדים להשתתף במגוון פעילויות מחזקות חוסן. מדריכים מתנועת אחריי! מציעים לבני נוער בגילאי ט-יב קבוצות של כושר גופני והכנה לצה"ל.

הצורך: מחסור בתשתיות מותאמות להפעלת בתי ספר במוקדי הפינוי

הפעולה: הקמת תשתית פיזית להפעלת בתי ספר

לבקשת משרד החינוך הקים מבצע "חוסן ילדינו" בית ספר לילדים מפונים בעלי צרכים מיוחדים בכיתות א-יב. בית הספר היה חלק מ'מרכז השחר' באילת ופעל בין נובמבר 2023 ועד פברואר 2024. ממרץ ועד אפריל 2024 השתמשה באותו מתחם חטיבת ביניים של מועצה אזורית אשכול. במוקד הפינוי בים המלח ניתנה בשעות היום אכסניה לשתי כיתות בית ספר תיכון של נוער משדרות – בין החודשים נובמבר 2023 ועד פברואר 2024.

הצורך: העדר תשתית לאיסוף נתונים וכלים לתכלול ושליטה – עבור הרשויות

הפעולה: ביסוס תשתית ארגונית

מטה חוסן ילדינו בבית יהושע וצוותים במוקדי הפינוי באילת ובים המלח פעלו בתיאום ובגמישות על מנת להוציא לפועל את מטרות המבצע.

הפעולה: איפיון ופיתוח של מערכת שליטה

פלטפורמה מותאמת למדידה וניתוח של הפעילויות הקבוצתיות והחברתיות, במסגרת מערכת Monday והקפדה על הזנת נתונים, הפקת דו"חות וקבלת החלטות מבוסס נתונים.

הפעולה: תהליכי הערכה ומדידה

איסוף מתמשך של נתונים וידע לגבי הפעילויות השונות והובלת תהליכי הערכה ומדידה כמותיים ואיכותיים, כגון: תחקירים עיתיים וייעודיים, הפקות לקחים ומשובים לבחינת אפקטיביות ואימפקט- ושיפור המענים של המבצע בהתאם.

"אני מודה למבצע "חוסן ילדינו" על תקופת 'חרבות ברזל', שבעבודה ותכנון משותף, תוך זיהוי צרכים, נתנו מענה מהיר ואפקטיבי וחיזוק החוסן של תלמידי שדרות במלונות ובמוקדי השהייה, להתמודד עם האתגרים הרבים בעקבות המלחמה. יחד עם 'חוסן ילדינו' יצרנו מעטפת מקיפה ומתמשכת לצרכים הרגשיים, הנפשיים והחינוביים של הילדים ובני הנוער שלנו. במהלך בזק ובהשקעה נרחבת הקמנו יחד שני מתחמי חוסן באזורי המלונות באילת ובים המלח. המתחמים היוו בית זמני לאלפי ילדים ובני נוער שפונו מהעיר. במתחמים אלו ניתנו מענים טיפוליים וסופקו פעילויות חוסן, עד שובם של הילדים הביתה, אל העיר."

אלון דוידי, ראש עיריית שדרות

"לאורך חודשי המלחמה הראשונים, ואחרי שתושבי שדרות התפנו לעשרות ישובים מאילת ועד רמת הגולן, השותפות עם "חוסן ילדינו" הייתה עוגן משמעותי בהחזרת היציבות והקרקוע של ילדי העיר. באילת ובים המלח, מעבר להקמת מרחבי הטיפול המושקעים, התפתחה שותפות שתורגמה לפעילות משותפת בלתי פורמלית במרחבים של "חוסן ילדינו", הקמת בית ספר לתלמידי התיכון בים המלח, הובלה של תהליכי חשיבה ולמידה עם כלל הגורמים ברווחה, בבריאות ובחינוך, והכל במאור עיניים ובנתינה שהיא הרבה מעבר לציר החומרי, עם האנשים הטובים ביותר שניתן לבקש."

גיל חדש, ראש אגף החינוך שדרות

"המתחם נהדר. המטפלים מאוד אוהבים להיות שם. המטופלים אומרים שזה כמו לבוא לכפר נופש. כמו אי של שפיות. בהתחלה חששנו מהעניין של האינטימיות אבל האוהלים מצוינים. הצוות שמנהל את המתחם נהדר. כל דבר שאני מבקשת – למחרת קורה. זה חיבוק ענק וחם והכי טוב שיכולתנו לקבל."

מאמירותיהן של מנהלות מרכזי החוסן במוקדי הפינוי

"את "חוסן ילדינו" ואת האנשים והארגונים העומדים מאחוריו הכרתי רק ב- 7.10. בהתחלה עזרתם לנו לצאת מהשוק ולהתחיל לחשוב מה עושים ואיך עושים ומהן האפשרויות הקיימות. לטווח רחוק יותר הגעתם אלינו עם תכניות עבודה מדוייקות עבור שני אזורי הפינוי שלנו באילת ובים המלח. הגישה שלכם שאיפשרה לנו לומר מה אנחנו רוצים, הובילה לשיתוף הפעולה בינינו. אין לי צל של ספק שהפעילות שלכם תרמה רבות לחיזוק החוסן של הילדים והנוער של מועצה אזורית אשכול."

גדי ירקוני, ראש המועצה האזורית אשכול

"חוסן ילדינו לימד אותנו איכפתיות מהי, קיצור תהליכים ועבודה מקצועית ומהירה, ללא שיקולי אגו ולוגו. בחוסן ילדינו "האזרח במרכז" זו לא סיסמה - זו דרך עבודה!"

עמוס ישי, סמנכ"ל בכיר במשרד הרווחה והביטחון החברתי, ראש מינהל של"מ - שיקום ליווי ומניעה

""חוסן ילדינו", איפשר מרחב בטוח לחיזוק החוסן האישי והקבוצתי לתלמידים ולצוות החינוכי באחד. הפעילויות היו מאתגרות ומהנות וחיזקו את תחושת המסוגלות שאבדה לבולנו בעת הזו. לי כמנהלת היה שיתוף פעולה מדהים עם צוות "חוסן ילדינו", שהגיע עם רצון גדול להעניק ולתת הכל - על פי צרכי בית הספר ואף יותר מכך. תמיד עם אוזן קשבת, הכוונה ובעיקר- עם המון המון אהבה. תודה!"

אילנה פלד, מנהלת דאז, ביה"ס שמש אשכול באילת

"כל העובדים במתחם לא באים לעבוד אלא באים בתחושת שליחות. מההתחלה היה קליק בינינו והתחלנו לעבוד יחד... צוות המתחם שותפים – חושבים יחד כל הזמן איפה להביא תועלת ואיך לשפר."

אריק אזולאי, מנהל בי"ס יסודי אמי"ת הרוא"ה בשדרות, במוקד הפינוי באילת

"מה שהדהים אותי זה העשייה והאכפתיות של הארגונים וצוות המבצע. אני מעריך את המבצע על שלב ההקמה והייזום, שהוא בעיניי החלק המורכב ביותר והכי מסובך: משלב היוזמה וההצעה דרך כל הקשיים והמכשולים, דרך מחסומי הביורוקרטיה, במיוחד במגזר הציבורי. כמו שאומרים: "רק החולמים מגשימים".

נדב לוריא, פרויקטור של משרד הבריאות

"יצרנו בית חם ומרחב מוגן לילדים המפונים באילת, ונקודת מפלט מסיר הלחץ במלונות ומהמציאות הכואבת. עבדנו קשה ביצירת חיבורים בין מוסדות של הרשויות המפונות (מרכז חוסן, בתי ספר, חינוך בלתי פורמלי וארגונים חברתיים), משרדי ממשלה, מוסדות של העיר אילת וספקים ושותפים של המבצע – הכל על מנת לאחד כוחות ולהביא את הערך המוסף של כל אחד עבור חוסן הילדים והנוער."

שרית ויזנגרין, מנהלת מרכז השחר "חוסן ילדינו", אילת

אות אבירות מרכז פרס לשלום ולחדשנות 2024 הוענק לשרית ויזנגרין

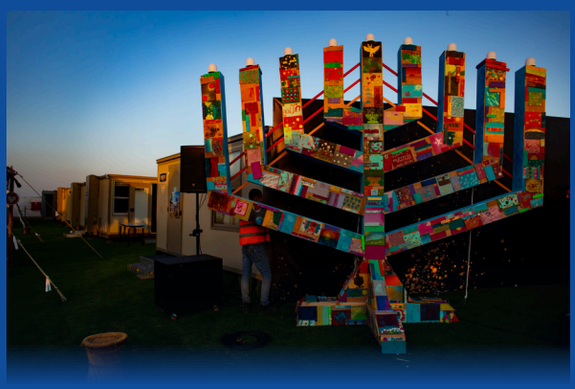

חוסן
לדינו

"אני מברך על הפעילות החשובה והמרגשת שלכם: הקמת מתחם ענק במספר ימים בודדים, מתחם שנתן שירותים לאלפי ילדים, זה מרגש בצורה בלתי רגילה, רואים כאן את הרוח הישראלית במלוא עוצמתה. את האחדות, את הלכידות, את האחווה, את הרעות, את הסולידריות. אני מודה על הזכות שנפלה בחלקנו לסייע בפיתוח וחיזוק החוסן של הצעירים שלנו. אין ספק כי חיזוק חוסנם הוא המרכיב החשוב ביותר היום לחיזוק העורף, ולהבטחת חוסנה של המדינה, כיוון שהדור המדהים הזה, דור העתיד, הוא שיקבע מחר את דמותה ועוצמתה של מדינת ישראל."

אלי לנקרי, ראש עיריית אילת

זרקור על שותפות עם הרשויות הקולטות במוקדי הפינוי

פינוי התושבים מביתם הביא לקליטה של מעל 35,000 אלף תושבים לעיר אילת, מעל 12,000 לים המלח (מועצה אזורית תמר) ומעל 10,000 תושבי הצפון לעיר טבריה. לכל רשות קולטת הגיעו תושבים מצורות יישוב שונות (קיבוצים, מושבים, ערים), שעברו חוויות שונות ובעלי צרכים שונים. הרשות המקומית של התושבים שפונו פעלה באופן מבוזר ובפריסה רחבה גם היא ועשתה מאמצים רבים לתת מענים לתושביה.

במסגרת מבצע "חוסן ילדינו" נבנה אמון ונוצרו שותפויות עם הרשויות הקולטות באילת, מועצה אזורית חבל אילות, מועצה אזורית תמר וטבריה – הכל במטרה לחזק את חוסנם של הילדים והנוער. השותפות באה לידי ביטוי החל מהסכמה של הרשות הקולטת להקמת המתחמים הפיזיים, דרך תמיכה תפעולית בהקמה, ועד שיתוף בידע ועבודה משותפת על תכניות מחזקות חוסן קיימות וחדשות. כל זאת, במצב מלחמה לאומי ובתנאי חוסר ודאות מתמשכים. מתוך תחושת שליחות משותפת לרווחת התושבים המפונים התקיימו תיאום וסנכרון לאורך כל חודשי המבצע.

"האמת היא שהגעתם אלינו כמו מלאכים, אלינו ולילדים ולנוער של המפונים. רוצה להודות על הפעילויות של הילדים וגם בטיפול של החוסן הרגשי. הכל נהדר ועל זה צריך לברך אתכם. האמת שהייתי שמח שתיכנסו לפעילות שוטפת עם הנוער והילדים שלנו בטבריה - גם אנחנו בעיר קולטת ובעיר פריפריאלית זקוקים לזה. תודה!"

יוסי נבעה, ראש עיריית טבריה

זרקור על שותפות עם מכינות קדם-צבאיות

בשבועות הראשונים של המבצע הבאנו פעילויות מחזקות חוסן לבתי המלון. חיפשנו דרך להגיע לילדים ולבני הנוער המפוזרים במלון וברחבי העיר אילת, לרתום אותם להגיע לפעילויות וללוות אותם בפעילות. חניכי המכינות התאימו למשימה: נמצאים במסגרת משותפת ומנוהלת, בעלי יכולות ביצועיות וקרובים לגיל הילדים ובני הנוער המפונים. מכינת "חמש אצבעות" ומכינת "עין פרת" נרתמו למבצע!

לאחר הקמת המתחמים, נדרשו חניכי המכינות ללוות את הילדים ובני הנוער מבוקר ועד ערב בפעילות במתחמי השחר, במלונות, בבתי הספר ובמקומות מפגש בעיר. לאור הבנה מעמיקה יותר של צרכי הילדים ובני הנוער, פותח מודל 'אח בוגר', שעל פיו כל חניך במכינה יוצר קשר בינאישי מעמיק יותר עם 3-4 ילדים או בני נוער. הקשר ביניהם יסייע לו לזהות צרכים, להזמין אותו לפעילויות מחזקות חוסן במרכז השחר (אילת או ים המלח) וכמובן – להוות מודל לחיקוי ולחיזוק החוסן.

כ- 60 חניכי מכינת "חמש אצבעות" פעלו כחודש בים המלח ומאמצע נובמבר 2023 ועד סוף פברואר (כשהתושבים חזרו לביתם) באילת. כ-50 חניכי מכינת "עין פרת" פעלו בים המלח מאמצע נובמבר 2023 ועד אמצע אפריל 2024.

"בימי השבר שהיינו (ועודנו) מצויים בהם, הדבר היחיד שבאמת עשה את כל ההבדל הוא הושטת יד לסיוע. אנחנו מודים על שיתוף הפעולה עם "חוסן ילדינו" בלקיחת האחריות להובלת תחום החוסן לילדים ונוער במלונות ים המלח. האומץ, המקצועיות וההתבונה ליוו את משך הזמן המשותף בעשייה של כולנו עבור הילדים והנוער."

לימור ויסברט, חברת הנהלת מכינה קדם-צבאית "עין פרת"

"אני חושב שחוסן ילדינו מגיע עם חזון ענק ויכול לתת את המענה. מאז שפרצה המלחמה אנחנו מזהים את אותו צורך והאתגר של הביטחון העצמי והחוסן בקרב ילדי העוטף וזה חיבור מנצח בינינו. המתודה של "חמש אצבעות" שלוקחת את האימון הגופני, האימון הפיזי, שמייצר איזשהו בסיס מנטלי מאוד חזק, היא כלי אדיר שישרת את שיתוף הפעולה הזה ומעל הכל – ישרת את ילדי העוטף שכל כך צריכים את זה בתקופה המאתגרת הזאת."

דרור ינאי, מנהל מכינה קדם-צבאית "חמש אצבעות"

זרקור על חוסן לנוער מנותק באילת

האתגר: ילדים ובעיקר בני נוער אשר לא מגיעים לבתי הספר, לא מגיעים לפעילויות, ספונים בחדרי המלון ו/או מסתובבים חסרי מעש ברחבי העיר. נכון לסוף דצמבר 2023 דובר על כ-120 בני נוער בעיר אילת (הנתונים על פי אגף שח"ר במשרד החינוך).

המענה: תכנית "המעגל השלם"

מטרת העל: עידוד ושילוב בני נוער להשתתפות רציפה בפעילות מחזקת חוסן במסגרת החינוך הבלתי פורמלי ובאופן עקיף – גם בחינוך הפורמלי. התכנית פעלה במשך 8 שבועות במוקד הפינוי באילת (ינואר ועד סוף פברואר 2024).

עקרונות הפעולה:

- שיתוף פעולה, תיאום וסנכרון יום יומי בין כלל הגורמים נציגי אגף החינוך ברשות, מרכזי "יחד"/אגף שח"ר של משרד החינוך, ביטחון קהילתי שדרות, מרכז "סולטנה" ובית חם לנערות, עמותת עלם.
- נוכחות קבועה ופעילה של צוות המתחם וחניכי מכינות מטעם "חוסן ילדינו" בבתי ספר שדרות ואשכול באילת – יצירת קשר עם בני נוער שלא נכנסים לכיתות. בנוסף, רתימת מורים והורים לתכנית, חשיפה למתחם ולפעילויות והצעה של תכנית 'אח בוגר' (קשר בינאישי אחד-על-אחד עם חניכי מכינות).
- סיורים במלונות בצהריים ובערב ליצירת קשר עם בני נוער.
- גיוס של מדריכת נוער בוגרת 'נירים בשכונות' כדי לתת מענה מקצועי לבני הנוער שיגיעו למתחם.
- קיום פעילויות ייעודיות לבני נוער, שיתוף פעולה עם תנועות הנוער ובחינת פעילויות חדשות וייחודיות אשר יהוו גורמי משיכה לפעילות, כגון: פעילות עם עמותת אחריי! ועם עמותת "בית על הים", מועדון ייחודי לבני נוער ועוד.
- ניתוח נתוני הגעה, סוגי הפעילויות ובעלי המקצוע במטרה להגדיל את כמות בני הנוער שיוצאים מהחדרים ומשתתפים בפעילויות השונות.

מדדי הצלחה: מפגשים עם כ–300 בני נוער, מתוכם כ-100 הגיעו לפעילות באופן מתמשך וכ–15 בני נוער שהחלו לצאת מהחדרים לשיח ופעילות.

"בתקופת שהותי באילת כמתנדבת ומנהלת המינהלת של ילדי המפונים, זכיתי להיחשף לפעילות המדהימה של "חוסן ילדינו". זכינו לתמיכה ולסיוע במציאת פתרונות חינוכיים לילדי המפונים ובכלל תוך העמדת המיתקנים לרשות המסגרות החינוכיות ללא כל תמורה. זכות גדולה היתה לי להכיר את האנשים המדהימים שיזמו וליוו את הפעילות. מלח הארץ! אשרי העם שבכה לו."

גילה נגר, ראשת המינהלת של משרד החינוך באילת, לשעבר המשנה למנכ"ל משרד החינוך

"הייתה לי ולעמותת "בית על הים" הזכות להיות חלק ממבצע "חוסן ילדינו". במסגרת השותפות שלנו, הקמנו מרכז חוסן ימי באילת שנתן מענה לטראומה באמצעות הים למעל 1,500 ילדים ונוער שנפגעו במלחמה. בין המשתתפים לקחו חלק ילדים שחזרו מהשבי, ילדים של חטופים, ילדים שאיבדו אחד מבני משפחתם ומפונים מהעוטף, מהדרום ומהצפון. זכינו לשתף פעולה עם גוף שיודע להגיב בחירום בצורה מהירה, יעילה ויצירתית, שלא נופל לסחבת בירוקרטית מבלי לוותר על מקצועיות ויעילות. גוף שנותן מענה רחב היקף, להיקפים גבוהים של אנשים וזאת לצד אנושיות שמאפשרת לבנות שותפות חזקה ומשמעותית. העבודה עם "חוסן ילדינו" הייתה מקצועית ומשמעותית בזכות צוות מופלא של אנשים אשר גויסו למבצע - החל מהמדריכים בשטח ועד לאנשי המטה וההנהלה, כולם בכלל עבדו ימים וכלילות כדי לתת מענה משמעותי לאלפי נפגעות ונפגעים מהמלחמה. "חוסן ילדינו" הם ההגדרה המדויקת של "ציונות מודל 2024" ועל כן אני שמח שהייתה לי באופן אישי הזכות לעבוד, לעשות וליצור איתם."

עילי פרבשטיין, מייסד ומנכ"ל משותף של עמותת "בית על הים"

2. השלב השני – פעילות בשדרות, במועצה אזורית אשכול, באופקים ופעילות עם קריית שמונה (במוקד הפינוי בטבריה)

השלב השני החל עם החזרה של התושבים לעיר שדרות וליישובים במועצה אזורית אשכול והרצון שלנו להמשיך ולחזק את החוסן של הילדים ובני הנוער.

1. האתגרים המרכזיים שזוהו עם תחילתו של שלב זה:

בשדרות ובמועצה אזורית אשכול:

- ניהול תהליכים רשותיים במציאות של פיזור, משבר אמון, ופגיעה קשה בקהילות ובתשתיות
- שונות בין הרשויות בכמות התושבים החוזרים ליישובים ובשירותי הרשות
- החזרה ליישוב הביאה לצרכים שונים בתחום החוסן בקרב ילדים ובני נוער
- צרכים רבים של הורים וצוותי הוראה וטיפול בתחום החוסן

באופקים ובקריית שמונה:

- אופקים - צורכי חוסן מרובים בשכונת מישור הגפ
- קריית שמונה - צורכי חוסן בקרב ילדים ובני נוער במוקד הפינוי בטבריה

2. אסטרטגיית הפעולה של המבצע בשלב זה:

מה השתנה?

- התאמת אסטרטגיית הפעולה של "חוסן ילדינו": מפעולה במוקדי הפינוי לשותפות עם הרשויות בחיזוק החוסן ביישובים עצמם (הערה: אסטרטגיית הפעולה במוקד הפינוי של קריית שמונה בטבריה דומה לפעילות המבצע במוקדי הפינוי באילת ובים המלח).
- התאמת המענים לצרכים העדכניים של הילדים והנוער ברשות המקומית והרחבת המענים לצוותים מקצועיים.
- חיזוק שיתוף פעולה עם אגפי החינוך והרווחה ופחות עם מרכזי החוסן (שחזרו לפעולה עצמאית).
- קידום מענים מערכתיים לחיזוק חוסן וביסוס התשתית לפעולה ארוכת טווח.

מה לא השתנה?

מודל מקצועי:

- הרשות היא הריבון - עבודה בשיתוף פעולה מלא עם הרשות המקומית ובעלי התפקידים.
- מיקוד בילדים ובני נוער בגילאי 6-18 יסודי חטיבה ותיכון.
- מיקוד בחוסן על פי תפיסה מכלילה שרואה במשפחה ובקהילה עוגן מרכזי להצלחה.
- בחירת פעילויות חוסן המבוססות על ערוצי החוסן של מודל גש"ר מאח"ד[9]: גופני, חברתי, קוגניטיבי, ערכי-מנהיגותי ורגשי. עדיפות לפעילויות בריבוי ערוצי חוסן ולפעילויות מתמשכות/תהליכיות.

תהליכי עבודה:

- ביסוס קשרים בינאישיים ובניית יחסי אמון של צוות המבצע עם בעלי תפקידים ברשות המקומית.
- פעולה בטווח המיידי לחיזוק החוסן וחשיבה על מענים לטווח ביניים וארוך.
- מחויבות לשותפות של 3-5 שנים עם העיר שדרות ועם מועצה אזורית אשכול.
- המשך הקפדה על סטנדרט ניהולי גבוה – תהליכי עבודה מובנים, תקשורת שטח-מטה, איסוף נתונים ומדידת הצלחה.

ש ד ר ו ת

3. פעילות לחיזוק חוסן בעיר שדרות

פעילות לחיזוק חוסן במסגרת מערכת החינוך הפורמלי בעיר:

- עם החזרה לעיר בוצע מיפוי במערכת החינוך: פגישות לאיתור צרכים ב- 18 מסגרות החינוך הקיימות.
- **שולבו פעילויות תומכות חוסן ב- 7 מסגרות החינוך**: בתי ספר יסודיים. סה"כ כ- 670 פעילויות בהן השתתפו 6,195 תלמידים.
- **בוצעו שיתופי פעולה עם מסגרות חינוך מגוונות** במגזר החרדי, המגזר הדתי לאומי, המגזר המסורתי, המגזר החילוני, עם מרכזים לנוער בסיכון וילדים עם צרכים מיוחדים.
- ביסוס התפיסה של **חוסן כחלק מתכנית הלימודים** והרחבת המענים בתחום החוסן בשני בתי ספר יסודיים בעיר: תלמוד תורה וגיל רבין.
  - מגוון פעילויות חוסן מתמשכות ומגוונות לתלמידים ולצוותי ההוראה.
  - העשרת הכלים של בית הספר על ידי הקמת גינה טיפולית והתאמת 'חדר שלווה' להתמודדות עם מצבי דחק.
  - הדרכת מורים ו/או סדנאות לחיזוק החוסן והלכידות של הסגל החינוכי.
  - מפגשי למידה לצוותי השפ"ח.
- שילוב פעילות מחזקת חוסן ייעודית למנהלי בתי ספר, בשיתוף עם המפקחת של משרד החינוך ומנהל אגף החינוך בעיר.

9 המודל פותח ע"י פרופ' מולי להד וד"ר עפרה איילון (1992) וכולל שישה מרכיבי התמודדות אפשריים במצבי משבר – ראו הרחבה בפרק "תפיסה מקצועית ופרקטיקה יישומית" בהמשך המסמך.

- בחודשים יולי-אוגוסט שולבו פעילויות מחזקות חוסן בקייטנות ובי"ס של החופש הגדול שהתקיימו בבתי הספר.

פעילות נוספות לחיזוק חוסן ילדים ונוער בעיר:

- **תמיכה אדמיניסטרטיבית למרכז החוסן** עם החזרה לעיר.
- בשיתוף פעולה עם אגף הרווחה בוצעו **פעילויות תומכות חוסן לילדים בסיכון ולילדים עם צרכים מיוחדים**.
- **קידום פיתוח מערכת דיגיטלית** עבור הרשות אשר תרכז את הנתונים אודות חוסן הילדים ובני הנוער (צרכים, טיפולים, מטפלים וכד') מכלל הגורמים ברשות העוסקים במלאכה: מרכז החוסן, אגף הרווחה, השפ"ח באגף החינוך. המערכת תציג תמונה רשותית ותהווה מרכז שליטה, או "מרכז חוזק" עירוני.

הישגים:

- ביצוע פעולות לחיזוק החוסן, תוך שמירה על והצביון הייחודי של שדרות.
- פעילויות לחיזוק החוסן של צוותי הוראה ואנשי טיפול כך שיוכלו להמשיך ולתמוך בחוסנם של הילדים
- מחויבות לשותפות ארוכת טווח ובניית יחסי אמון.
- שיתופי פעולה מוצלחים עם אגף החינוך ואגף הרווחה.
- פיילוט "בית ספר חוסן" – ביסוס תפיסה מקצועית ותשתיות פיזיות לשימוש בית הספר.

"אשר והצוות שלו הגיעו אלינו בשבוע הראשון למלחמה ונשארו איתנו עד היום. במסירות אין קץ, במאור פנים, בירידה לשטח ולפרטים ובסיוע לאינספור פרויקטים ורעיונות. אשרינו שזכינו בשותפים כאלה."

מיכאל סימנטוב, ראש היחידה לפיתוח שדרות

"(עם החזרה לעיר) לא ידענו מי נגד מי ואיך אנחנו בכלל מקימים את עצמנו, אח"כ להקים את הילדים מכל מה שהם עברו, במיוחד אחרי שהם היו בכל מיניי מקומות פינוי. ואז באו "חוסן ילדינו", שהוכיחו את עצמם! דברים שחלמנו עליהם הרבה שנים ובסוף זה יוצא לפועל!"

הרב אברהם וייצמן, מנהל בית ספר יסודי תלמוד תורה בשדרות

"מבצע חוסן ילדינו היה לנו לעוגן בתקופה מאתגרת. הצלחנו לראות קרן אור באפלה בזכות המענים והמעטפת הרחבה שהענקתם לנו."

עידית דיין, מנהלת בית ספר יסודי גיל רבין בשדרות

"הגעתי לשדרות עם חזרתם של התושבים לעיר. זכיתי לפגוש אנשים מדהימים, שלמרות התקופה המורכבת שעברו, יחד הם כותבים את סיפור התקומה של העיר. מבחינתי, הקשר שנרקם עם השותפים לעשייה בעיר הוא המשמעותי ביותר, ואני מודה על הזכות לתרום, אפילו במעט, לחיזוק החוסן של ילדי שדרות."

נועם אוזן, מנהלת פעילות "חוסן ילדינו" בשדרות

4. פעילות לחיזוק חוסן במועצה אזורית אשכול – פעילויות במסגרת החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי

- **הקמת מתחם ייעודי בגבולות** אשר שימש בית ספר יסודי לילדי המועצה. בית הספר הוקם באופן מיידי תוך כשבועיים ולבקשת המועצה הוסב למתחם פעילויות, אשר הציע, בין היתר:
  - תשתית לצהרון לילדי בית הספר היסודי.
  - מגוון פעילויות חוסן לילדים ולבני הנוער.
  - הקמת גינה קהילתית שמהווה גורם משיכה לילדים.
  - אכסניה לקייטנות הקיץ לילדי בי"ס יסודי ביולי-אוגוסט ושילוב פעילויות תומכות חוסן.
- **פעילויות מחזקות חוסן לצוותי הוראה ולצוות השפ"ח:** סדנאות, יומיים הפוגה בתל אביב, אירוע יום המורה, שותפות באירוע הוקרה לצוותי חינוך ועוד.
- חיבור בין נציגי המועצה לבין גורמים רלוונטיים לתמיכה בגיוס כח אדם בתחומי החינוך והטיפול.

<u>הישגים</u>:

- שותפות אמיצה בין "חוסן ילדינו" לבין בית הספר ואגף החינוך - הפעילויות במתחם הן חלק מהתכנית של בית הספר.
- התאמת המענים לצרכים של המועצה ובית הספר, לצד מקצועיות גבוהה בתחום חיזוק החוסן.
- פעילות איכותית לחיזוק חוסן שתמכה בהמשכיות ורציפות לילדים, לבני הנוער ולקהילה.

"עשייה מרשימה ומגוונת. מאפשרת לילדי אשכול ערך מוסף איכותי שלא היו מקבלים בדרך אחרת. תודה!"

עמיחי הס, ראש אגף חינוך, מועצה אזורית אשכול

"בימים של אתגרים קשים מצאתי כוחות ונחמה באמצעות תרומה ונתינה. לחבק אנשים שהגיעו מהתופת ולשאוף מהם חיזוק, להיות חלק ממפעל ענק של נתינה ורוחב לב, מפעל שבנוי מאנשים טובים ומקצועיים. התקבצנו באילת ואחר כך גם בגבולות להקמת אי ירוק ומכיל, מתחם של שקט ושלווה, מתחם של חוסן לנשמה. בתוך כמה ימים הפכנו שטח של כמה דונם למתחם מזמין, עם כל הציוד הנדרש לצוותים ולילדים - שהגיעו וחיממו את ליבנו. מרגש להיות שותף לעשייה כזו."

אהרון קינרייך, מנהל תפעול של מתחם "חוסן ילדינו" באילת ומנהל פעילות "חוסן ילדינו" במועצה אזורית אשכול

"למבצע חוסן ילדינו הגעתי במקרה. אני גרה במועצה אזורית אשכול ופוניתי עם משפחתי לאילת. החוויות שלי כאמא לילדים במוקד הפינוי ואחר כך גם בחזרה ליישוב, סייעו לי בפיתוח מענים והתאמתם לילדים ולבני הנוער. הבנתי באיזה כאוס אנשים נמצאים. בנוסף, העובדה שאני 'מקומית' פותחת דלתות, מצמצמת אנטגוניזם ועוזרת בבניית אמון וקשרים בינאישיים. ברמה האישית, המבצע היה הצלה מבחינתי: היכולת להיות בעשייה משמעותית, גם למען הילדים שלי, בנתה מחדש את החוסן ונתנה תקווה."

ענבל דובדבני, מנהלת פעילות "חוסן ילדינו" במועצה אזורית אשכול

אשכול זה הבית
והוא לא שלם בלעדיכם

5. פעילות לחיזוק חוסן בעיר אופקים

- אגף הרווחה ואגף החינוך ביצעו תהליך איתור צרכים אישי ומעמיק ועלה צורך בהרחבת הטיפולים הרגשיים לילדים ובני נוער בשכונת מישור הגפן אשר ספגה אבדות רבות ב- 7.10.23.
- במטרה לענות על הדרישות של כמות ומשך הטיפולים ולהבטיח רצף טיפולי, נבנה מנגנון תגמול כספי ייחודי עבור מטפלים, במימון "חוסן ילדינו".

6. פעילות לחיזוק חוסן בעיר קריית שמונה (במוקד הפינוי בטבריה)

תושבי קריית שמונה פונו למספר מוקדי פינוי ברחבי הארץ כבר בסוף אוקטובר 2023. מבצע "חוסן ילדינו" הגיע למוקד הפינוי בטבריה בתחילת חודש מרץ 2024.

- **גיבוש תמונת מצב בתחום החוסן:** ביצוע אבחון צרכים מעמיק בקרב בעלי תפקידים של הרשות המקומית של קריית שמונה ושל טבריה, נציגי משרדי ממשלה, ארגונים חברתיים, תנועות נוער ועוד. למידה על הצרכים של הילדים ובני הנוער, מענים קיימים בתחום החוסן, החינוך והרווחה, הכרת כלל הגופים הפועלים בשטח, זיהוי חוזקות ואתגרים.
- **הקמת מתחם:** התאמת מבנה קיים (700 מ"ר) ל'מרכז השחר' עבור ילדים ובני נוער של קריית שמונה. במתחם 3 חדרי טיפול אישיים, 2 חדרי טיפול משפחתיים / קבוצתיים (גדולים יותר), חדר טיפול באומנות, 3 כיתות לפעילויות חברתיות-חינוכיות, מרחב פתוח עם מחצלות, ספסלים וכריות, מטבחון, שירותים, 2 משרדים ומחסן.
- **מגוון טיפולים רגשיים על ידי מרכז משאבים וגם על ידי השפ"ח של העיר**. שיתוף הפעולה הרחיב את היצע המענים בתחום החוסן עבור ילדים ובני נוער: במסגרת הטיפולים ב'מרכז השחר' נחשפו הילדים ובני הנוער לפעילויות החינוכיות תומכות החוסן שיש למרכז להציע. במידת הצורך, הפנה צוות המרכז ילדים ובני נוער - ברגישות הנדרשת ובתיאום מלא - למערך הטיפולי של משאבים.
- **פעילויות מקדמות חוסן לילדים ונוער**. חלק מהפעולות בהובלה ובמימון של "חוסן ילדינו", על פי עקרונות הפעולה של המבצע: ריבוי ערוצי חוסן, דגש על המשכיות ועוד. פעולות אחרות התקיימו על ידי שותפים כגון: עמותת עלם, תנועות הנוער, תכנית יחד של אגף שח"ר במשרד החינוך ואחרים. פעילות ייעודית לנוער קריית שמונה – ראו בהמשך המסמך.
- **מימוש יום לימודים ארוך**: תלמידי בית ספר היסודי של קריית שמונה בטבריה הגיעו למתחם בשעות הצהריים להמשך פעילות, גם בתחום החוסן. פעילות זו המשיכה גם בקייטנות בחודשי הקיץ.
- **מקום מפגש עבור הורים, צוותי הוראה וטיפול וגם להם ניתנו פעילויות מחזקות חוסן**.

<u>הישגים</u>:

- הקמת מתחם השחר המאפשר פעילות ממוקדת לחיזוק חוסן לילדים, נוער, הורים וצוותי הוראה וטיפול.
- שיתוף פעולה מלא עם נציגי עיריית קריית שמונה בטבריה, נציגי עיריית טבריה וגורמים נוספים הפועלים לטובת הילדים ובני הנוער.
- גיבוש תכנית ייחודית לחיזוק החוסן של נוער קריית שמונה בטבריה – ראו בהמשך המסמך.

"תודה לשותפים היקרים שלנו ב"חוסן ילדינו". תודה על המתחם הנפלא שהקמתם לילדים והנוער שלנו בטבריה. מתחם שמאפשר לילדים לקבל ליווי ותמיכה לחוסן הנפשי שלהם, קפה, משחק ואפילו 'סתם' מקום לשבת ולהיות לרגע בפרטיות, מה שבוודאי אין בבתי המלון.

העזרה שלכם באה לידי ביטוי לא רק עם הילדים והנוער, אלא גם בליווי ובתמיכה של צוותי ההוראה שלנו, של השירות הפסיכולוגי החינוכי: אם זה ליווי מקצועי, אם זה חיבוק או אפשרות לוונטילציה - מה שנקרא 'לטפל במטפל', כדי שהם יוכלו לקבל עוד כוחות ולהמשיך ולעשות את העבודה הנפלאה שהם עושים.

"חוסן ילדינו" - בלעדיכם כנראה שלא היינו מצליחים לעשות את זה ועובדה שעד שהגעתם זה לא היה. אני רוצה להגיד לכם בשמי ובשם תושבי קריית שמונה תודה, ואני מקווה שנוכל להחזיר לכם בשמחות ולא במלחמות, עד אז חיבוק גדול, המון כוחות להמשך ובעזרת השם נמשיך לעשות הרבה טוב ביחד."

אביחי שטרן, ראש עיריית קריית שמונה

"אני זוכר שלראשונה ישבתי עם אשר ועם קרן מצוות "חוסן ילדינו" ודיברנו על האתגרים הרבים. הפרקטיקה, הגמישות, המבט בעיניים ומתן הביטחון ש'אנחנו איתכם', 'אנחנו מאחוריכם', נתן לנו עוד שביב של תקווה, כולל מבנה, טיפולים נפשיים, סדנאות. אני לא מתבייש ואומר – זה הציל את הנוער והילדים של קריית שמונה."

אלעד קוז'יקרו, מנכ"ל המתנ"סים קריית שמונה

זרקור על חוסן הנוער של קריית שמונה בטבריה

האתגר: בדומה למצבם של בני הנוער במוקדי פינוי אחרים, גם בני הנוער של קריית שמונה חשים חוסר ודאות וחוסר יציבות. הריחוק מהבית, מהחברים ומשגרת היום יום, ושחיקת הסמכות ההורית, משפיעים לרעה על המצב הרגשי ועל החוסן שלהם. רבים מבני הנוער במוקדי הפינוי מסתובבים חסרי מעש בהיעדר מקום התכנסות מתאים, לא הולכים בקביעות לבתי הספר ונחשפים להתנהגויות בלתי רצויות. נכון לחודש אוגוסט 2024, שוהים בטבריה כ-8,500 מפונים מקריית שמונה (60% בדיור עצמאי, 40% בבתי מלון), מהם כ-1,300 ילדים ובני נוער. בפעילות ייחודית זו ביקשנו לתת מענה לכ-750 בני נוער.

המענה: פעילות אסטרטגית ממוקדת לחיזוק החוסן של הנוער

על פי תהליך אבחון של צוות "חוסן ילדינו" בחודשים מרץ-אפריל, עם מגוון רחב של שותפים, עלה כי מה שחשוב לנוער הם **תחושת ביטחון** - מקום פיזי להתכנסות, מקום נעים ומזמין, מקום שירגיש בית, **תחושת שייכות** – להיפגש עם חברים מוכרים ולהכיר חברים חדשים **ותחושת משמעות** – פעילות שתתן ערך לעשייה משמעותית / תעסוקה. גובשה אסטרטגיית הפעולה שנותנת מענה לצרכים אלה:

- פיתוח מתחמים ייעודיים לבני נוער ב'מרכז השחר': פינות ישיבה, שולחן פינג פונג, פינת קפה נגישה, חדרי פעילות קבוצתיים. בני הנוער מגיעים פיזית ל'מרכז השחר', מתחברים למקום המזמין, מכירים את הצוות ונחשפים לפעילויות נוספות המתקיימות במרכז.
- בניית תכנית פעילות חינוכית-חברתית קבוצתית המותאמת הן לצרכים של בני הנוער והן לחיזוק החוסן ומועברת על ידי ספקים חיצוניים בפיקוח ובמימון של מבצע "חוסן ילדינו".
- יצירת שותפויות עם ארגונים, גופים ועמותות שיש להם פעילות עם בני נוער במטרה שיקיימו את הפעילות ב'מרכז השחר'. שותפים לדרך בשיטה זו הם: החינוך הבלתי פורמלי (חינוך משלים) של קריית שמונה, מרכז משאבים, עמותת עלם, תכנית יחד של אגף שח"ר במשרד החינוך, פותחים עתיד ואחרים.

- לחזק את החזקים – באמצעות שיתוף פעולה עם עמותת עתידים, השתתפו בני נוער במחנות בתחומי מדע וטכנולוגיה אשר שולבו בהם תכנים מחזקי חוסן.
- פיתוח הכשרות ייעודיות אשר העניקו לבני הנוער הסמכה בהעברת סדנאות במגוון נושאים ו/או ספרות ו/או לק ג'ל ו/או DJ. בני נוער אשר עמדו בדרישות ההכשרה קיבלו תעודה והזדמנות ליישם את הנלמד בהדרכת קבוצות של ילדי קריית שמונה ואף לקבל תשלום על כך.
- יצירת קשר בינאישי 'בגובה העיניים' עם כל נער ונערה שמגיעים ל"מרכז השחר'. רישום פרטי קשר והזמנה של בני הנוער לפעילויות חוסן נוספות המתקיימות במרכז. מסייע לאיגום נתונים עבור הרשות.
- בעקבות 'שולחן עגול' עם נציגי הרשות של קריית שמונה בתחום החינוך ומשרד החינוך, הוחלט להקים מינהלת משותפת לכלל הגופים העוסקים בחוסן הנוער של קריית שמונה במוקד הפינוי בטבריה וסובב כנרת. המינהלת עוסקת בתכלול פעילות החינוך הבלתי פורמלי, לרבות חוסן, איגום משאבים ותכנון משותף – לטובת הנוער במוקד הפינוי וכתשתית לחזרה לעיר בעתיד.

מדדי הצלחה:

סה"כ השתתפו בפעילויות השונות של "חוסן ילדינו" בטבריה, החל ממרץ ועד אוגוסט 2024 מעל ל-1,000 ילדים ובני נוער, רובם ככולם מקריית שמונה. בפעילויות הייחודיות לנוער, שהתקיימו בחודשים מאי-אוגוסט 2024, השתתפו מעל 440 בני נוער ונעשים מאמצים משותפים להגיע לעוד כ-80 בני נוער שטרם נוצר עימם קשר עד לסיום הפעילות באוקטובר 2024.

"אנחנו מפונים 10 חודשים ומתפללים כל יום לחזרתם של השבויים ולשמירה על חיילנו ובין היתר לחזרתנו במהרה לשגרה המבורכת. מאז שהכרנו את מרכז השחר של "חוסן ילדינו" מקורס ה- DJ שנפתח גם למפונים בדיור עצמאי, הגעתי עם ילדיי ונחשפתי לצוות עם חיוך על הפנים עם מילים טובות ומחממות את הלב, עם רצון לעזור לילדים ולתת להם מענה (ואפילו לנסות להוציא אותי מהבית באמא להרצאות שיתנו לי כלים להתמודד), הן ריגשי הן לימודי והן חוויתי. אני יבולה לומר שעשיתם עבודה מדהימה, מבורכת, ומעשירה. הילדים שלי קוראים לכם 'הבית השלישי' וזה ממש שימח אותי. הילדים שלי קמו בבוקר והגיעו אליכם גם בשלא הייתי בבית להעיר אותם ולשלוח אותם. אז מה שיש לי לומר לכם היא מילה אחת גדולה: תודה!"

מדבריה של מפונה מקריית שמונה לטבריה

"תודה על הזכות להיות חלק מקבוצה קטנה ואיכותית של נתינה, תשוקה והשפעה לחיים. להיות חלק מהמאמץ, מההשקעה, מיצירת יציבות, במקצועיות ומכל הלב. אני לוקחת איתי כל כך הרבה כאב אך גם שמחה, לוקחת את השינוי וההשפעה על פרטים, משפחות וקהילות. מהמקום הכי נמוך לטעת ניצנים של קצת אופטימיות וחיוך. ברגעים קשים כששמעתי את הסיפורים ממקור ראשון, כשנגעתי באנשים, נערים וילדים, תמיד הדהד המשפט של בני אליעד, שעדיין לוחם בעזה: אמא אני מגן ושומר להם על הבית שיהיה להם לאן לחזור, ואת שומרת על גופם ונפשם כדי שיהיה מי שיחזור."

קרן קמרינסקי, מנהלת מרכז השחר ים המלח ומרכז השחר טבריה

מרכז שחר טבריה

יציאה

ו. תפיסה מקצועית ופרקטיקה יישומית

1. תפיסה מקצועית

חוסן הוא יכולת פסיכולוגית חיובית להתמודד עם מצבי דחק ומשבר, להסתגל לנסיבות החיים שנגרמו בעקבות מצבים אלו. זהו תהליך דינמי ומתפתח בו אנשים מתמודדים עם משבר (להד, 2006). הנחת המוצא היא כי ניתן לרכוש, לטפח ולתרגל כישורים ומשאבים הקשורים לחוסן ((Resilience (apa.org).

כיצד נחזק את החוסן של ילדים ובני נוער? להלן מרכיבים התורמים לחוסן שיושמו במהלך המבצע:

טיפול נפשי מקצועי רציף ומתמשך - כחלק מתפיסת השותפות עם הרשויות המקומיות, הוחלט כי בתחום הטיפול הרגשי יינתן מענה לצרכים של מרכזי החוסן הרשותיים, כפי שיוגדרו ויאופיינו על ידם. זאת, תוך שיתוף פעולה מקצועי מתמיד עם גורמי חינוך, רווחה ובריאות ברשויות.

השתתפות חוזרת, רציפה וקבועה בפעילות מרובת ערוצי חוסן - לצד הטיפול הרגשי, הוחלט לשלב פעילויות חינוכיות-חברתיות קבוצתיות מחזקות חוסן עבור הילדים ובני הנוער עצמם (גילאי 18-6) תוך יישום 'הלכה למעשה' של רכיבי החוסן על פי מודל גש"ר מאח"ד, שפותח על ידי פרופ' מולי להד וד"ר עפרה איילון (1992). מודל גש"ר מאח"ד מייצג גישה רב-מימדית, המציעה להתייחס לסגנון ההתמודדות הייחודי של כל פרט כתצריף אישי של שישה מרכיבי התמודדות אפשריים, על פי ראשי התיבות של המודל: ג = גוף, ש = שכל, ר = רגש, מ"א = מערכת אמונות, ח = חברה, ד = דמיון. המודל מציע לחזק את החוסן של הפרט על ידי זיהוי ועירור ערוצי ההתמודדות שלו או פיתוחם או הרחבתם.

לכידות והשתייכות לקבוצה חברתית לצד מנהיגות מובילה - המבצע נשען על התפיסה של הכלי לאמידת חוסן קהילתי (2010) CCRAM - Conjoint Community Resiliency Assessment Measure, שפותח על ידי פרופ' לימור אהרנסון-דניאל, פרופ' מולי להד ואחרים. על פי כלי זה, חוסנה של קהילה הוגדר כיכולתה לתפקד בעת משבר ולחזור לשגרה (גם אם חדשה) ביעילות לאחר אסון.

בתרשים שלהלן ניתן לראות איחוד של המודל והמדד אותם אימצנו והרכיבו את התפיסה המקצועית האינטגרטיבית של המבצע בחיזוק החוסן.

תרשים 6: המודל המקצועי המארגן להגברת חוסן ילדים ונוער

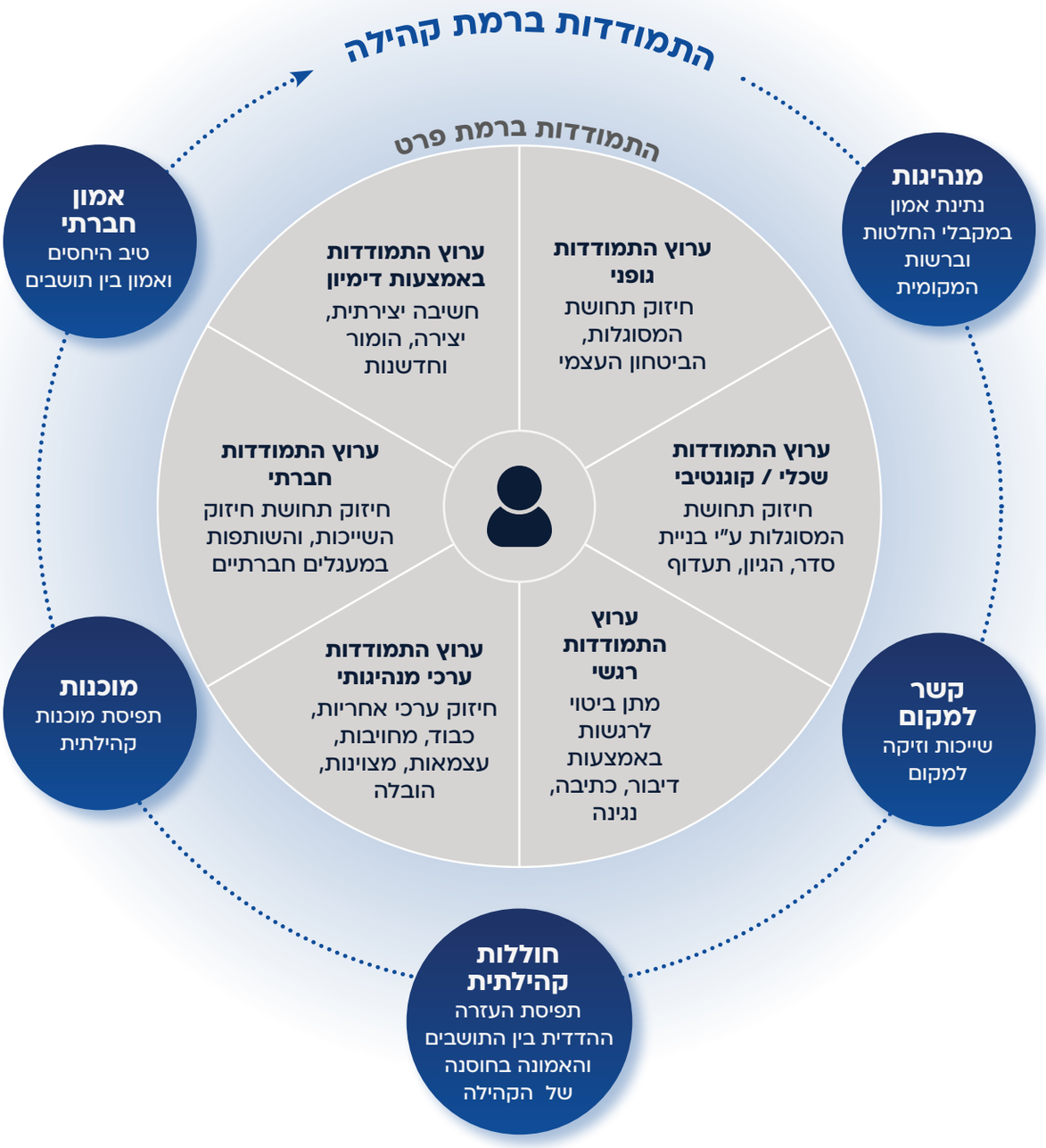

2. פרקטיקה יישומית במוקדי הפינוי

המודל של מבצע "חוסן ילדינו" הותאם לילדים ונוער בגילאי 6-18 אשר שהו/עדיין שוהים במקום פיזי שאינו ביתם הקבוע (מוקדי הפינוי באילת, ים המלח וטבריה), תוך הכנה למעבר למיקום פיזי אחר (זמני או קבוע, בין שהוא חדש או חזרה ליישוב ממנו הגיעו). לטובת שמירה על רציפות וחיזוק חוסן הקהילה, פעל צוות המבצע עם ולצד מרכזי החוסן של היישובים, תוך שיתוף פעולה מקצועי מתמיד עם גורמי חינוך, רווחה ובריאות ברשויות.

תרשים 7 להלן מציג את תפיסת ההפעלה האינטגרטיבית של המבצע:

פעילות חברתית חינוכית במתחמים, במלונות וביישובים
מגוון פעילויות קבוצתיות • חונכות אח "בוגר"

חיזוק חוסן בחינוך הפורמלי

מענים ייחודיים
גינות טיפוליות • חדרי שלווה

מענה טיפולי
אישי • קבוצתי • הדרכת הורים

מענה לצוותי הוראה וטיפול

חיזוק חוסן בתחומי הרווחה

חינוך בלתי פורמלי של הרשויות והקהילות
חוגים • תנועות נוער • משרד החינוך (טכנולוגיה)

מבחינת פעילות מחזקת חוסן , למדנו לאורך המבצע כי **פעילות בריבוי ערוצי חוסן ופעילות תהליכית** תורמת לחיזוק תחושת המסוגלות והשייכות ובכך - לחיזוק חוסנם של הילדים והנוער. זהו העיקרון המקצועי שהנחה את בחירת הספקים והפעילויות: לקיים כמה שיותר פעילויות שתואמות למדרגה התחתונה של הפירמידה המוצגת בתרשים שלהלן.

תרשים 8: אפקטיביות הפעילות להגברת חוסן

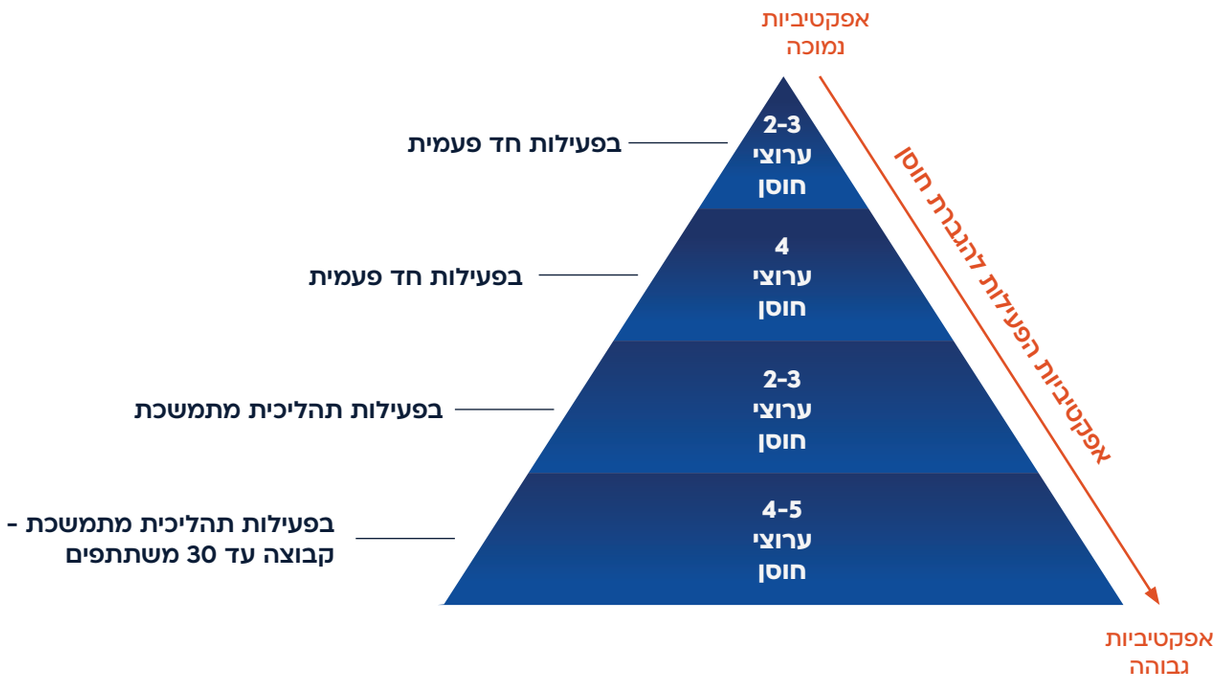

תרשים 9: אחוז ערוצי החוסן בפעילויות המבצע

בתרשים שלהלן מוצגים ערוצי החוסן כפי שבאו לידי ביטוי בפעילויות במבצע. מרבית הפעילויות כללו 2 ערוצי חוסן או יותר. נציין כי הערוץ של מערכת אמונות בא לידי ביטוי בפעילויות שהתייחסו לערכים ובפעילויות שהדגישו מנהיגות.

3. רציפות עם החזרה ליישובים

עם החזרה של תושבי שדרות ושל חלק מתושבי מועצה אזורית אשכול ליישובים שלהם ולצד תחילת הפעילות של המבצע עם הילדים והנוער של קריית שמונה המפונים לטבריה, העמקנו במודל "קווים מנחים להתמודדות עם טראומה המונית" (2007), שלHobfoll et. al[10] . על פי המודל, התערבות בטווח הקצר עד בינוני לאחר אירוע טראומטי כוללת חמישה קווים מנחים להתערבות טיפולית, המופיעים בתרשים מטה, וליווה אותנו בפעילויות עם הרשויות. קווים מנחים אלה התווספו לתפיסה המקצועית שהנחתה אותנו מתחילת המבצע.

תרשים 10: קווים מנחים של מודל Hobfoll

קידום תחושת ביטחון — הרגעה — תחושת מסוגלות אישית וקהילתית — חיבור חברתי — תקווה ומשמעות

בהתאם למודל פעלנו לייצר רציפות של חיזוק החוסן בתוך בתי הספר באמצעות הפעולות הבאות:

מועצה אזורית אשכול – לצד תכניות מחזקות חוסן בבית הספר היסודי, מתחם הפעילות של "חוסן ילדינו" בגבולות שימש צהרון עבור ילדי בית הספר והתקיימו בו פעילויות חינוכיות-חברתיות קבוצתיות מחזקות חוסן. במתחם אף הוקמה גינה טיפולית ובחודשים יולי-אוגוסט התקיימו בו קייטנות שכללו תוכניות מחזקות חוסן במגוון ערוצים.

שדרות – לצד תכניות מחזקות חוסן שהתקיימו ב – 7 בתי ספר בעיר (רובם בתי ספר יסודיים), התקיים שיתוף פעולה צמוד עם בית ספר יסודי גיל רבין ובית ספר יסודי תלמוד תורה. בשני בתי ספר אלה נפתחו מתחמים לטיפולים רגשיים קבוצתיים, החלו פעילויות בגינה טיפולית (שהוקמה בבי"ס תלמוד תורה ושופצה בבי"ס גיל רבין) וחדר שלווה (בי"ס תלמוד תורה) והתקיימו הכשרות מחזקות חוסן לצוותי ההוראה והשפ"ח. לאורך החודשים יולי-אוגוסט התקיימו בבית הספר קייטנות שכללו תוכניות מחזקות חוסן במגוון ערוצים.

עבור הילדים והנוער של **קריית שמונה** המפונים לטבריה משמש 'מרכז השחר' מקום מפגש נעים ובטוח ובו מגוון פעילויות מתמשכות, הכוללות ריבוי של ערוצי חוסן. חלק מהפעילויות בהובלה של "חוסן ילדינו" ואחרות בשותפות עם נציגי אגף החינוך של קריית שמונה, משרד החינוך וארגונים חברתיים. בהתאם לאיתור צרכים של בני הנוער, בוצעו פעילויות ייחודיות עבורם כפי שתואר לעיל.

10 Hobfoll, S.E. et al, (2007). Five Essential Elements of Immediate and Mid-Term Mass Trauma Intervention: Empirical Evidence. Psychiatry 70(4).

"בזמנים קשים כמו אלו של מלחמת חרבות ברזל, מבצע "חוסן ילדינו", מבית שיתופים וציונות 2000, מדגים את העוצמה והמשמעות האמיתית של שותפות. דרך שיתוף פעולה ומסירות אתם מצליחים לחבר בין מגזרים שונים וליצור מענה התומך ברווחת החברה כולה. אנו בקואליציה הישראלית לטראומה, מעריכים את המחויבות ואת ההשקעה שלכם ושותפים לדרך ארוכה של ריפוי ושיקום."

הקואליציה הישראלית לטראומה

"זכות נפלה בחלקנו, ארגון משאבים ומרכזי החוסן לשתף פעולה עם ציונות 2000 ושיתופים במרכז השחר במבצע "חוסן ילדינו". שיתוף פעולה שבא לידי ביטוי בקשר העמוק עם מנהלת המרכז, קשר של חשיבה משותפת, תיאומי אסטרטגיה וטקטיקה, שיתוף פעולה בתכנון הקצאת מרחבים במבנה ובעיקר - שיתוף פעולה ביישום, במרחבי טיפול פרטניים לעבודת מטפלים עם מטופלים, מרחבים לפעילות עם בני נוער, הורים ועוד... שיתוף פעולה עם הרבה רצון להמשיך לעבוד ביחד."

דורית אלמליח, מנהלת מינהלת המפונים מטעם מרכזי החוסן, מרכז משאבים

"גאה להיות חלק ממבצע "חוסן ילדינו" שהיה שותף במלאכת הרקמה העדינה ליצירת חברה חסונה ומשגשגת במדינת ישראל, תוך מתן דגש לחיזוק חוסנם של הילדים. אחרי ה- 7.10 נוכח הכאב והאובדן הכבד, התערערות היציבות והתפקוד של המערכות, פגיעה בתחושת הביטחון והאמון במוסדות בקהילות וגם בבני אדם, היו גם תקווה, יזמות ואנשים טובים. אלו שמשו כמחט עדינה שרוקמת תחרה - רשת עדינה של אמון וביטחון. אמון בעצמי וביכולותיי, אמון בהורים ובמשפחה, בקהילה ובמוסדותיה. "חוסן ילדינו" בשיתוף הנהגת הקהילות ומרכזי החוסן עסקו במלאכת הרקמה בענווה וברגישות גדולה."

לימור גל, מנהלת תחום חוסן, שלב א

"כמו שכתב אהוד בנאי: "השביל הזה מתחיל כאן, לא סלול, לא תמיד מסומן..." - כך הרגשנו בימים הראשונים של מבצע "חוסן ילדינו". לצד בירור הצרכים ובניית הפעילויות מחזקות החוסן הגענו לעשייה ענפה, מגוונת ומשתנה שכל תכליתה להעניק ולתרום. אני מודה על הזכות המופלאה שהייתה לי להיות חלק בבניית החוסן החינוכי-חברתי במבצע."

דפנה נוי, מנהלת הדרכה, שלב א

"הייתה לי הזכות להיות חלק ממבצע חשוב זה, בו ניסינו לתת משמעות ותקווה לילדים והנוער אשר עברו חוויות טראומטיות קשות מנשוא... עם החזרה של התושבים לשדרות ולמועצה אזורית אשכול, האתגר המרכזי שלנו היה מתן ערך מוסף וייחודי של המבצע. פעלנו לביסוס האמון, שמירת הרצף בקשרי העבודה מול הנהלות העיר והמועצה ובעלי התפקידים והתחלנו במשותף תהליך מיפוי צרכים. ביקשנו לשמר רצף חינוכי באמצעות פעילויות מחזקות חוסן לילדים ונוער והתרחבנו גם לפעילויות עבור צוותי ההוראה של החינוך הפורמלי, הבלתי פורמלי והשפ"ח. התאמנו את הפעילויות לאוכלוסיות ומגזרים ייחודיים כמו חרדים, נוער בסיכון ונוער מוביל."

רונית פאייר שטויר, מנהלת תוכן והדרכה, שלב ב

ז. הצעדים הבאים – פעולה משותפת ארוכת טווח

שיתופים וציונות 2000, העומדים מאחורי מבצע "חוסן ילדינו", הינם ארגוני תשתית חברתיים אשר פועלים בימי שגרה לקדם שינוי בבעיות חברתיות מורכבות, כגון: מניעת אלימות במשפחה, איכות חיים בזיקנה, תעסוקה איכותית לאוכלוסיות מודרות, רכש אחראי-חברתית ועוד. הארגונים פועלים בגישת "קולקטיב אימפקט", שעל פיה כדי להביא לשיפור מערכתי בבעיות חברתיות מורכבות נדרש שיתוף פעולה של שלושת המגזרים: הציבורי, העסקי והחברתי.

החל מספטמבר 2024 "חוסן ילדינו" אנו פועלים לקידום מהלך משותף ארוך טווח לקידום חיזוק החוסן של ילדים ובני נוער בנגב המערבי תוך התבססות על התשתית המקצועית, הניסיון והידע שנצבר. השותפות האמיצה שנוצרה במסגרת המבצע בין משרדי ממשלה, הרשויות המקומיות, ארגונים עסקיים, עמותות חברתיות ופילנתרופים פרטיים תהווה בסיס למהלך מעמיק שבו נלמד את נושא החוסן והטראומה בקרב ילדים ובני נוער, נציב מטרות ריאליות להשגה ונקדם אותן יחד. התפקיד של "חוסן ילדינו" בשלב זה יהיה ארגון שדרה, שמסייע בפעולה משותפת, מערכתית ומתואמת של הגורמים בשדה.

מה למדנו על השדה החברתי של חוסן וטראומה לילדים ובני נוער בקווי העימות?

- קיימים גורמים מקצועיים רבים אשר פועלים לשיפור המצב: הקואליציה הישראלית לטראומה ומרכזי החוסן בדרום הארץ, מרכז משאבים ומרכזי החוסן בצפון הארץ, עמותות חברתיות ועוד.
- ידע מקצועי ויישומי רב נצבר בתחום החוסן והטראומה, שמבוסס – לצערנו - גם על התנסויות וחוויות במלחמת חרבות ברזל ובמלחמות וסבבים קודמים.
- הרשויות המקומיות מודעות לצרכים הרבים של הילדים ובני הנוער - ולצרכי ההורים והמשפחות - בתחום החוסן ופועלות לקידום הנושא ברשות באמצעות אגפי החינוך (הפורמלי, הבלתי פורמלי והשפ"ח), הרווחה וגם מרכזי החוסן.
- חיזוק החוסן של הילדים ובני הנוער תלוי גם בחוסן של צוותי ההוראה והטיפול למיניהם וצריך להשקיע בו כדי שהם יוכלו להוות מודל ודוגמה לילדים וגם ימשיכו לחזק את חוסנם של הילדים.
- ישנם משאבים כלכליים, תקציבים ותכניות לטובת חיזוק החוסן של ילדים ובני נוער. משרדי ממשלה, ארגונים עסקיים וגם פילנתרופיים, נכונים להירתם לקידום הנושא.

מה נעשה בימים אלה על ידי "חוסן ילדינו" לקידום החוסן ברמה המערכתית?

'מרכז חוזק' רשותי בתחום החוסן – בימים אלה החל שיתוף פעולה עם עיריית שדרות להקמת מרכז חוזק רשותי להגברת התיאום ושיתוף הפעולה בין גופי רווחה-חוסן-חינוך בעיר לטובת שיתוף ידע ומידע, מענה ראשוני מהיר וקבלת תמונת מצב רשותית רחבה. המרכז מציע שיתוף בידע כגון: המענים השונים שמקבלים ילדים ובני נוער ברשות, הצפת צרכים ותיאור מענים אפשריים וזמינותם עבור התושבים. כך ייווצר מסד נתונים שלאורו ניתן לנתח את המצב הקיים, לקבל החלטות ולקדם פעולות. כחלק מהרעיון המארגן, יוקם מוקד אחוד לפניות תושבים בתחום החוסן והבריאות הנפשית שינתב את הפניות לגורם המקצועי הרלוונטי תוך תעדוף מתאים. מסד

הנתונים והמוקד האחוד יהוו, לאורך זמן, כתובת זמינה להתייעצות או הפנייה עבור צוותי חינוך. בתרשים שלהלן מוצגים מרכיבי מרכז החוזק.

תרשים 11: מרכיבי מרכז החוזק

מוקד פניות אחוד

מוקד אחוד המבצע איתור ומיון ראשוני, מנתב את פניות התושבים מתחום בריאות הנפש לגורם המטפל הרלוונטי בעיר, ומתעדף פניות.

התוצר:

צמצום אפקטיבי של רשימות המתנה ושיפור איכות הטיפול

תמונת מצב וקבלת החלטות

פיתוח מחוון נתונים אחוד אודות מצב החוסן, לשם קבלת החלטות מבוססות נתונים.

התוצר:

ניהול הערכות מצב ומדיניות רשותית מבוסס נתונים - בשגרה ובחירום

שיתוף ידע

שיתוף ידע בין כלל הגורמים הטיפוליים ברשות.

התוצר:

תהליכי למידה רשותיים אשר ישפרו את תהליכי הטיפול בתושבים

מענה זמין לצוותים חינוכיים

יעוץ ומענה ראשוני לצוותים החינוכיים, להתמודדות עם סוגיות חוסן של תלמידיהם.

התוצר:

הפחתת עומס מיידי בשפ"ח וחיזוק צוותי החינוך

תמיכה בפיתוח אפליקציה שתאפשר אינטייק ראשוני למבקשים טיפול – שלב האינטייק הוא שלב קריטי בקבלה לטיפול. בשלב זה מתקיים זיהוי הצרכים והתאמת הטיפול המתאים. מטבע הדברים שלב זה מהווה צוואר בקבוק כאשר נדרשים מטפלים מנוסים לתפקיד. בית חולים תל השומר שיבא מקדם מערכת טכנולוגית מבוססת בינה מלאכותית, שתוכל לשנות את המציאות בשדה: לחסוך שעות עבודה של מטפלים, לראות תמונה כוללת של צרכים ובקשות, לאפשר סדר עדיפויות מקצועי ואף להכין סיכום קצר עבור המטפל/ת לקראת תחילת הטיפול. "חוסן ילדינו" יסייע למיזם זה ומקדם את הפיתוח עבור אוכלוסיית הילדים ובני הנוער בשותפת עם מרכז חוסן שדרות והקואליציה הישראלית לטראומה.

חילוץ ידע עם מרכזי החוסן באזור העוטף וביהודה ושומרון – לצד הידע המקצועי, הקליני והיישומי בתחומי החוסן, אוחזים הצוותים במרכזי החוסן בידע ארגוני, ניהולי, מעשי על תפקוד מיטבי בעיתות חירום, במעבר משגרה לחירום, לשגרת חירום וחזרה לשגרה. הידע והניסיון שהם מחזיקים יכול לשמש צוותים אחרים בתחום החוסן ו/או בתחום החירום. תהליך של חילוץ ידע לכדי פרקטיקה יישומית מתקיים בימים אלה בהובלה של הקואליציה הישראלית לטראומה, אשר מקימה ומנהלת את מרכזי החוסן בדרום הארץ, ובשותפות של "חוסן ילדינו".

"חוסן ילדינו" יפעל להובלת מהלך משותף תלת שנתי לשינוי מערכתי בנושא חוסן ילדים ונוער. המהלך המשותף יתקיים בתיאום ובהובלה של עיריית שדרות ומועצה אזורית אשכול ומיועד לכלל השותפים הפועלים בתחום משלושת המגזרים. בתקופת המבצע נוצרה שותפות הדוקה עם משרדי ממשלה: משרד החינוך, משרד הרווחה והביטחון החברתי, משרד הבריאות, במטרה להמשיך יחד לחזק את חוסן הילדים והנוער בקווי העימות גם בעתיד. יחד, השותפים יגדירו למהלך מטרות לשינוי מערכתי עמוק ולצידן גם פעולות ליישום בטווח הקצר במטרה להשפיע על ילדים ונוער בעת הזו.

נספח 1: צוות המבצע

במבצע השתתפו כ - 30 נשים וגברים, אשר עזבו את עיסוקיהם והצטרפו לעשייה מבורכת מתוך תחושת שליחות עמוקה ורצון להשפיע בעת חירום. חלק מחברי הצוות גויסו ייעודית לתפקידים שונים במבצע – במטה ובשטח – ואחרים הם עובדי שיתופים או ציונות 2000 שהשקיעו מזמנם במבצע.

הנהלת המבצע

אשר וקנין
מנהל המבצע

עו"ד אורן ג'וליאן
סגן מנהל המבצע ומנהל תפעול, כספים, לוגיסטיקה, משאבי אנוש וייעוץ משפטי

קרן קמרינסקי
מנהלת מרכז השחר ים המלח
ומנהלת מרכז השחר טבריה

שרית ויזנגרין
מנהלת מרכז השחר אילת ומנהלת
"חוסן ילדינו" בשדרות עד מאי 2024

לימור גל
מנהלת תחום חוסן
שלב א

דפנה נוי
מנהלת הדרכה
שלב א

רונית פאייר שטויר
מנהלת תוכן והדרכה
שלב ב

מטה המבצע

נעה ג'וליאן
מנהלת חמ"ל המבצע
מנהלת אדמיניסטרטיבית שלב ב

שחר וקנין
אחראי רכש לוגיסטיקה

איתמר יפה
מנהל מערכת מידע

ריקי מרדכי
מנהלת אדמיניסטרטיבית
שלב א

צוות המבצע (לפי סדר א-ב)

נועם אוזן
מנהלת "חוסן ילדינו" בשדרות מיוני 2024

טל אשד
אחראי הדרכה שדרות
מרכז השחר אילת

גלעד בן שושן
רכז נוער, מרכז השחר אילת
ואחראי תיאום ובקרת פעילויות בשדרות

ענבל דובדבני
אחראית הדרכה, מועצה אזורית אשכול, מרכז השחר אילת ומנהלת "חוסן ילדינו" מועצה אזורית אשכול מיוני 2024

יערה ירחי
אחראית תיאום ובקרת פעילויות
מרכז השחר ים המלח

שנהב מזרחי
אחראית הדרכה
מרכז השחר ים המלח

שובל עוז
אחראית מתחם
מרכז השחר ים המלח

אהרון קינרייך
אחראי לוגיסטיקה ותפעול, מרכז השחר אילת ומנהל "חוסן ילדינו" מועצה אזורית אשכול עד מאי 2024

עודד שיר-און
מנהל הקמה
מרכז השחר אילת

עפרי אורבך
אחראית הדרכה
מועצה אזורית אשכול
מרכז השחר אילת

עידו בורנשטיין
אחראי אסטרטגיה ושיווק
מרכז השחר ים המלח

אפרת גת
אחראית הדרכה
מרכז השחר טבריה

שחר וטורי
רכז נוער
מרכז השחר טבריה

עוז כהן
אחראי לוגיסטיקה ותפעול
מרכז השחר ים המלח

נעמה משיח
אחראית נתונים ומדיה
מרכז השחר אילת

נועה פנחס
אחראית הדרכה
מרכז השחר אילת

דורון רנצר
אחראית הדרכה
מרכז השחר ים המלח

ילנה שר
רכזת נוער
מרכז השחר אילת

ליאת בן משה ליבנה

מנהלת מחקר, הערכה ומדידה,
שיתופים ובמבצע

הדס בר

מנהלת כספים, שיתופים ובמבצע

לילי וינשטיין יפה

מנהלת שותפויות,
שיתופים ובמבצע

איל מיארה

אב בית שיתופים וציונות 2000

דנה ראובנס

מנהלת תכנית 'עיר בשינוי', ציונות
2000. במבצע: ליווי מרכז השחר
טבריה

מירי יעקובי-הורוביץ

סמנכ"ל שיתופים.
במבצע: מנהלת למידה,
מדידה ופיתוח ידע

זהר פרופר

במבצע: פיתוח ידע ותיעוד

דורין גבאי

מנהלת למידה, שיתופים.
במבצע: פיתוח ידע ותיעוד

אילה הורוביץ

מנהלת תקשורת ודיגיטל
שיתופים ובמבצע

יטבת סיני

רכזת שותפויות,
שיתופים ובמבצע

שירי זיו

ניהול משרד, ידע ומשאבים, ציונות
2000. במבצע: רכזת משאבי אנוש
ותמיכה אדמיניסטרטיבית

טלי נחום

מנהלת פרויקטים, שיתופים. במבצע:
תמיכה במערכת המידע Monday

עינת אברהם רוטלוי

מנהלת פיתוח מקצועי, ציונות 2000.
במבצע: חיבור מתמשך למגזר עסקי

חמוטל לרנר

רכזת שותפויות,
שיתופים ובמבצע

עוד השתתפו ותרמו להצלחת המבצע ועל כך מגיעה גם להם תודה והוקרה:

ניסים דואק, רון גביאן וצוות חברת Unik Public Image – יח"צ, תקשורת ודיגיטל; אלדד רפאלי – צילום; בוגי פנקר; ד"ר נעמי באום; ד"ר גדי ביאליק; ד"ר מוריה לוי – ROM; שלי זיסר - מנהלת אדמיניסטרטיבית, שיתופים. במבצע: תמיכה אדמיניסטרטיבית; גיל סיני - אחראי תיאום ובקרת פעילויות, מרכז השחר ים המלח; יותם עברי - אחראי הדרכה, מרכז השחר ים המלח; אורן טמסות - אחראית הדרכה, מועצה אזורית אשכול.

נספח 2: מבצע "חוסן ילדינו" על ציר הזמן - מפורט

1. שלב א של המבצע: החודשיים הראשונים, אוקטובר – נובמבר 2023

08.10
שבוע 1
ההחלטה לצאת לדרך
- מיקוד בילדים
- מיקוד בחוסן
- גיוס צוות מבצע ייעודי
- התבססות על נכסי הארגונים שיתופים וציונות 2000

15.10
שבוע 2
מיקוד המשימה
- בחירה בשתי רשויות תחילה – מ.א.אשכול והעיר שדרות
- בחירה בגילאי 6-18
- בחירה בעבודה מקבילה - מענים מיידיים ותכנון טווח בינוני

22.10
שבוע 3
מודל מקצועי והתארגנות
- הקמת תשתית ארגונית מטה ושטח
- בניית המודל המקצועי
- תיאום עם הרשויות המפונות והקולטות

29.10
שבוע 4
בניית מתחם אילת
- פעילויות ראשונות בשטח – ים המלח
- בנייה פיסית של מתחם אילת
- העמקת התיאום עם מרכזי החוסן

פיילוט ים המלח
200 משתתפים

05.11
שבוע 5
פעילויות ראשונות
- פעילויות ראשונות בשטח – אילת
- אישור בנייה של מתחם ים המלח
- הכשרת מדריכים, חניכי מכינות ותיאום פעילויות חוסן

12.11
שבוע 6
בניית מתחם ים המלח
- בנייה פיסית של מתחם ים המלח
- מיגון מתחם אילת
- פעילויות חוסן וטיפולים רגשיים מתקיימים במתחמים

פיילוט אילת
והרחבת ים המלח
מעל 130 פעילויות
וכ – 1,400
משתתפים

19.11
שבוע 7
ביסוס הפעילות
- המשך מיגון ובניית מתחם ים המלח
- ביסוס העבודה עם המדריכים ופיתוח פעילויות
- גידול בכמות פעילויות וטיפולים במלונות ובמתחמים

26.11
שבוע 8
ביסוס שותפויות
- פגישות וביקורים של שותפים אסטרטגיים
- הקמת בי"ס לילדים עם צרכים מיוחדים באילת
- המשך גידול בכמות פעילויות וטיפולים במלונות ובמתחמים

2. המשך שלב א של המבצע: דצמבר 2023 – מרץ 2024

דצמבר: שבועות 9 – 12 **תכנית פעילות קבועה ואירועי שיא בחנוכה**	• גיבוש תכנית פעילות קבועה בשת"פ עם החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי בשני המתחמים • אירועי שיא לחג החנוכה ופעילות רבה בחופשה	במקביל, דיוק העשייה של המבצע בשלב ב' בשותפות עם הרשויות
ינואר: שבועות 13 – 17 **התמעטות האוכלוסייה במוקדי הפינוי**	• מיקוד בפעילות במסגרות החינוך הפורמלי, לאור צמצום האוכלוסיה • מעל 65% מהפעילות הקבוצתית לחיזוק החוסן כוללת 4-5 ערוצי חוסן	
פברואר: שבועות 18 – 21 **צמצום פעילות במתחמים**	• אירועי סיום ופרידה במתחמים לאור חזרה של האוכלוסיה ליישובים • קבלת החלטה לתת מענה בתחום החוסן לשכונת מישור הגפן באופקים	
מרץ: שבועות 22 – 25 **סגירת מתחמי החוסן באילת ובים המלח, הקמת מתחם גבולות ושת"פ עם קריית שמונה**	• סגירה ופירוק של מתחמי החוסן באילת ובים המלח • המשך פעילות חוסן ממוקדת ומצומצמת למי שנותר במוקדי הפינוי • מועצה אזורית אשכול: הקמת מתחם גבולות לפעילויות חוסן • קריית שמונה: גיבוש תמונת מצב במוקד הפינוי בטבריה ובניית שת"פ עם ראש העיר	

3. שלב ב של המבצע: אפריל – אוגוסט 2024

אפריל: שבועות 26 – 30
מחזקים את החוסן – התנעה מחודשת ביישובים

מאי: שבועות 30 – 34
מענה ממוקד לכל רשות מקומית

יוני: שבועות 35 – 39
פעילות חוסן לפי רשות והיערכות לפעילות בחופשת הקיץ

יולי: שבועות 40 – 44
פעילות חוסן בחופשת הקיץ והיערכות לסיום המבצע

אוגוסט: שבועות 45 – 48
פעילות חוסן בחופשת הקיץ, העברת מקל והיערכות לסיום המבצע

שדרות:
- פעילויות חוסן במסגרות החינוך הפורמלי – לילדים ולצוותי הוראה
- הקמה/שיפוץ של 3 גינות טיפוליות ו- 3 חדרי שלווה בבי"ס יסודיים
- פעילויות חוסן ייחודיות לחופשת הקיץ

מועצה אזורית אשכול – מתחם גבולות:
- פעילויות חוסן במסגרת החינוך הבלתי פורמלי – לילדים ולצוותי הוראה
- פעילויות חוסן ייחודיות לחופשת הקיץ
- הקמה של גינה טיפולית
- סגירת מתחם גבולות בסוף אוגוסט

אופקים:
- תמיכה בטיפולי חוסן רגשיים פרטניים
- 12 קבוצות טיפול עם בעלי חיים

קריית שמונה – מתחם טבריה:
- פעילויות חוסן במלונות
- שיפוץ ופתיחה של מתחם טבריה וקיום פעילויות חוסן לילדים ולצוותי הוראה
- פעילויות חוסן ייחודיות לבני נוער
- פעילויות חוסן ייחודיות לחופשת הקיץ
- סגירת מתחם טבריה באוקטובר 2024

חיזוק מנגנוני השותפות ופעולות מערכתיות בשדה:

חיזוק והרחבה של פורום שותפים משקיעים

בניית שותפות עם נציגי הרשויות המקומיות

קידום פיתוח של מערכת רשותית ממוחשבת בתחום החוסן

תמיכה בפיתוח אפליקציה שתאפשר אינטייק ראשוני למבקשים טיפול

במקביל פיתוח העבודה לטווח הארוך – סקירת ידע; מיפוי שותפים; גיוס צוות ייעודי